

Településfejlesztési füzetek
28.

Magyarországi

Falumegújítási Díj

2007, 2009

Magyarországi Falumegújítási Díj
2007, 2009

Magyarországi Falumegújítási Díj
2007, 2009

Lektorálta, szerkesztette:
Madaras Attila

A kiadvány fejezetei (azok sorrendjében) Balogh Anikó, Dicső László és dr. Illés Judith;
Posta Bálint; Lakos Roland; Zsírosné Pallaga Mária;
Molnár Katalin és Praznovszky Judit; Lendvai Ivánné; Czeglédy Ákos;
Lakatosné Sira Magdolna; Éder Edina írásai alapján készültek.

ISSN 1216-4607

ISBN 978-963-06-8992-2

NEMZETI FEJLESZTÉSI
ÉS GAZDASÁGI MINISZTERIUM

Kiadja a Nemzeti Fejlesztési
és Gazdasági Minisztérium
1055 Budapest, Honvéd u. 13–15.

Nyomdai előkészítés:
Pixelgraf Bt., Kecskemét

Nyomás:
Print 2000 Nyomda Kft., Kecskemét

A kiadvány a Patkós Stúdió gondozásában jelent meg 2010-ben
környezetbarát újrapapíron.
www.patkosstudio.hu

Előszó.....	7
Bevezetés	9
1. Alsómocsolád.....	11
2. Bicsérd	18
3. Csemő.....	25
4. Hernád.....	31
5. Kazár.....	37
6. Kunsziget.....	44
7. Paloznak	50
8. Túrístvándi.....	56
9. Újszilvás	62
Utószó	68
Melléklet, Alsómocsolád.....	70
Melléklet, Csemő.....	72
A kiadványban szereplő települések elhelyezkedése.....	74
Magyarországi Falumegújítási Díj, 2007 – eredmények	77
Magyarországi Falumegújítási Díj, 2009 – eredmények	79

TISZTELT OLVASÓ!

A Településfejlesztési Füzetek sorozat 2008. évi újraindulását követően, immár a harmadik, összességében a 28. számot tarthatja a kezében. Szerettünk volna évi két metodikát kiadni, lehetőségünk azonban ennyire volt, a kiadvány többéves szünete után, ezt is jelentős eredménynek értékeljük. Reméljük, haszonnal forgatják ezeket a településfejlesztési tevékenységet segítő kiadványokat.

A sorozat őrzi alapvető értékeit, miközben megjelenése némiképp változott, és ismét csak színesebb lett az előzőnél, amit talán nem bán a tisztelt Olvasó.

Terveink közt említettem, hogy egy külön kiadvány készül majd, amely a 2007. évi Magyarországi Falumegújítási Díj pályázóit mutatja be. Ez a szándékunk részlegesen valósult meg. Választanunk kellett, és mi a Településfejlesztési Füzetek sorozat 27. számaként úgy gondoltuk, fontosabb, ha az önkormányzatok az Európai Vidékfejlesztési és Falumegújítási Munkaközösség által meghirdetett Európai Falumegújítási Díj pályázat eddigi győzteseinek kiemelkedő teljesítményeit, gyakorlatát ismerhetik meg, állítják maguk elé példaként.

A mostani kiadvány így – terjedelmi okok miatt – szelektál a 2. és a 3. alkalommal kiírt Magyarországi Falumegújítási Díj pályázói között, a két

győztes mellett azok szerepelnek itt, akik a két kiírás során „Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért” minősítést értek el. Most ők mutatkoznak be, és osztják meg Önökkel „ars poeticájukat”, megtett intézkedéseiket, elért eredményeiket, további terveiket. Célunk az volt, hogy ne magát a települést, annak történetét mutassák be, hiszen ez egyedi adottság, példaként nem átvehető. Ezért az alapanyagokat készítő polgármesterek, jegyzők, polgármesteri hivatali munkatársak a falumegújítási tevékenységükre koncentráltak, hogy Önök számára ötleteket, megfelelő szemléletmódot tudjanak nyújtani.

Aki a jelen kiadványt átolvasva azt mondja, „na, ezek semmivel se különbek nálunk, ilyet mi is tudunk”, azt szívesen látjuk a 2011-es megméretésen, de persze mások tevékenységét is örömmel megismerjük, hogy megkereshessük a jó példát, amelyekkel segíthetjük falvaink felemelkedését.

Dr. Szaló Péter

NFGM

*területfejlesztési és építésügyi
szakállamtitkár*

TISZTELT ÉRDEKLŐDŐ!

A most bemutatott települések a falumegújítás – általunk ismert – magyarországi „elitcsapata”. Remélem persze, hogy ezeken kívül is vannak még olyan kiemelkedő teljesítmények, amiket – további pályázati kiírások során – majd szintén meg lehetne mutatni országunknak, világnak.

Felhívom ugyanakkor arra is a figyelmet, hogy igen összetett, gondos munkát igénylő pályázat az, amiben az adott települések kiválóan teljesítettek.

Eleve jogosultsági feltétel volt a településfejlesztés tervszerűségének igazolása. Ezért az állami főépítész nyilatkozatát kellett csatolni, hogy a település rendelkezik megfelelő minőségű településfejlesztési koncepcióval, a jogszabályoknak megfelelő településszerkezeti és szabályozási tervvel, helyi építési szabályzattal. (Ezek hiánya kizáró körülmény volt.)

Pályázati formanyomtatványban, a fontos statisztikai adatokon (demográfia, vállalkozások, foglalkoztatás, ingázás) kívül, be kellett mutatniuk környezetük állapotát, jellegzetességeiket, összegezni falumegújítási akciójukat.

Értékelési szempont volt a település orientációjának, stratégiájának, így az írott jövőképnek, a stratégiai céloknak, a fenntarthatóságnak, a fejlesztési intézkedések egymásra épülésének a bemutatása.

A fejlesztési folyamat során alkalmazott módszerek megismertetése is komoly súllyal esett a latba.

Be kellett számolni a fejlesztési akciókban a lakosság részvételéről, az információáramlás rendszeresített módjairól, szakértők alkalmazásáról, hálózatokban való részvételükről.

A részletes értékelési szempontok is roppant összetettek voltak, ami kiterjedt a település infrastruktúrájának ismertetésétől kezdve, a mező- és erdőgazdálkodás, a munkahelyteremtés, a felelőségteljes erőforrás-gazdálkodás, a megújuló nyersanyagok felhasználása, a településesztétika, a lakosság identitás- és öntudatának erősítése, a szociális intézmények megteremtése, társadalmi-kulturális élet és a szélesen értelmezett esélyegyenlőség támogatása terén tett intézkedésekig.

Végül be kellett mutatniuk, hogy a pályázat motója milyen formában tükröződik falujuk céljaiban, intézkedéseiben.

Nemcsak a most bemutatottak, de valamennyi pályázó tette mindezt csupán az egészséges versengés kedvéért, így közreadva tapasztalataikat, „titkaikat”.

Ezért – és persze erőfeszítéseikért – valamennyiüket elismerés illeti.

Madaras Attila

elnök

Falumegújítási Szakértői Bizottság

Alsómocsolád

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2007

A Magyarországi Falumegújítási Díj I. helyezése a falufejlesztés legkiemelkedőbb minőségű megvalósításáért – 2009

Energiák tárháza

Alsómocsolád 376 lelket számláló település a dél-dunántúli régió földrajzi középpontjában, Baranya megye északi szegletében, Magyarország halmozottan hátrányos helyzetű kistérségeinek egyikében, a Sásdi kistérségben helyezkedik el. A Baranyai-hegyhát kapuja.

A falu részben lankás domboldalon, részben völgyben épült fel. Kelet felől dombok, nyugatról, a Hábi-csatorna felduzzasztásával létrehozott, négy mesterséges halastó szegélyezi. Környezete tiszta, rendezett.

Zsáktelepülés, közúton Mágocs felől közelíthető meg. Nincs átmenő forgalom, a gyermekek itt veszély nélkül játszhatnak, sétálhatnak, kirándulhatnak. Nincs por és zaj, a közbiztonság jó. A község vasúton is megközelíthető, a Bátaszék–Dombóvár vasútvonalon.

Hét évszázad feljegyzései tanúskodnak a település létezéséről. A község mai neve először 1294-ben bukkant fel Mocholay változatban. Az évszázadok során több nemzetiség települt meg a faluban. Fő

ékességei az 1836-ban épült Szent András-templom és a Sztankovánszky-kastély, melynek arborétumszerű udvarában látogatható szoborpark hívja sétára a vendégeket.

Alsómocsoládon az 1949 és 1990 közötti években a népességszám 748 főről 348 főre csökkent. A lakosság egy részét kitelepítették, más részét a munkalehetőség és a fejlődés lehetősége a környező városokba vonzotta.

1990 előtt Alsómocsolád a „szerep nélküli” települések sorába tartozott, lehetősége sem volt a fejlődésre, a község fejlesztési forráshoz nem juthatott.

A sikeres településfejlesztés biztosítékai: a komplex, egymásra épülő, rendszerbe illeszkedő fejlesztés szemlélete.

A település közössége azonban a nehéz időkben is megőrizte alkotókedvét és összetartó erejét. Már a rendszerváltást megelőzően, 1986-ban megalakult az Alsómocsoládiak Baráti Köre, mely elsőként állt az önkormányzat településfejlesztési elképzelései mellé.

Alsómocsolád

Alsómocsolád, melynek az önkormányzatok megalkulásakor nem volt vagyona, intézménye, mára egyetemisták gyakorlóhelye. Bizonyoságként szolgálhat hasonló nagyságú települések számára, hogy lehet élni, dolgozni és alkotni kistelepülésen is, lehet egy kistelepülésre is koncentrálni a szellemi energiákat. Egy zsáktelepülés is lehet közigazgatási központ. Lehet szellemi műhely, az új gondolatok megszületésének bölcsője, lehet dinamikusan fejlődő közösség.

Az önkormányzat a települést egy élő organizmusnak tekinti. Fejlesztési programját úgy határozta meg, hogy a fenntarthatóság lokális és kistérségi programja olyan komplex program, mely a természeti környezet fejlesztésével összhangban tervezi el az épített környezet, az infrastrukturális rendszer, az energiaellátás, a közlekedés, a hulladékkezelés, az ipar és az agrárium orientált alakítását. Integrálni kívánja az egyes szektorok „környezet és fejlődés” típusú problémáit, tervezési céljait és értékeit, döntéshozatalát és a végrehajtás mechanizmusát.

Ennek érdekében széles körű partnerségi kapcsolatot alakított ki az önkormányzat polgáraival, a civil szervezetekkel, intézményei és gazdasági társa-

sági alkalmazottaival, a gazdasági élet szereplőivel, a környező önkormányzatokkal.

A tervezés mindig alulról jövő kezdeményezésen alapul. A munka során ötvözi a „helyi tudást” a külső szakértők magas szintű szakmai ismereteivel. A településfejlesztési munkát a tervezéstől a megvalósításig elméletben és gyakorlatban is jártas szakértők segítik. A szakértők az egyes projektek megvalósulását követően a monitoring tevékenységet is ellátják. Az állandó szakértők között van szociológus, településkutató, építészmérnök, települmérnök, kertészmérnök, energetikus, biológus, informatikus, közigazdász, jogász, mezőgazdász, képzőművész.

Az önkormányzat megkeresi a rendszeren belül az optimális arányokat, a korrekciós igényeket folyamatosan beépíti terveibe. A folyamatosság, az egymásra épülés, a mértéktartó következetesség és a reális igények kielégítését szolgáló fejlesztési stratégia biztosítja a fenntarthatóságot. Csak olyan fejlesztések történtek és történnek a jövőben is, melyekre igény van helyi vagy egyéb szinteken, mely nem károsítja az ökológiai egyensúlyt. Alsómocsolád konkrét fejlesztési elképzeléseit úgy alakítja ki, hogy az illeszkedjen a kistérségi, a regionális és az országos stratégiákhoz is.

A település közösségében rejlő energiák tizenegy, jelenleg is aktívan tevékenykedő civil szervezet munkájában öltönek testet. Közöttük megtalálhatók olyan azonos érdeklődési körök mentén szerveződő organizációk, mint az Alsómocsoládi Baráti Köre, az Alsómocsoládi Sport Egyesület, a Május Teke Egylet, valamint korosztályos képviseletet ellátó csoportok, mint az „Életet az éveknek” nyugdíjasklub, a Demokratikus Alsómocsoládi Gyermekek- és Ifjúsági Önkormányzat, mely 1996 óta neveli felelős és tevékeny állampolgárrá a település felnövekvő nemzedékeit.

Alsómocsoládon jelenleg három önkormányzati intézmény és három, az önkormányzat tulajdonában lévő gazdasági társaság tevékenykedik annak érdekében, hogy a településfejlesztési elképzelések valóra váljanak.

Az Európai Unió tagállamainak polgárai is szívesen települnek Alsómocsoládra. Jelenleg 12 házban laknak uniós állampolgárok, Hollandiából, Németországból, Belgiumból és az Egyesült Királyságból. Azt mondják, a gyönyörű táj, a tiszta levegő, a nyugalom, a rendezett környezet és az európai nagyvárosokban már nem élvezhető csillagos ég látványa hozta ide és tartja őket Alsómocsoládon. Tájékoztatjuk őket településfejlesztési terveinkről, véleményüket figyelembe vesszük munkánk során.

Az önkormányzat nyitott. Eredményeit, tapasztalatait megosztja az érdeklődőkkel, vidékfejlesztési szakemberekkel, polgármesterekkel, diákokkal, egyéb szervezetekkel. A község polgármestere részt vesz a polgármesteri akadémia tevékenységében. Oktatóként működik közre a polgármesterek képzésében.

A FALUFEJLESZTÉSI MUNKA EREDMÉNYEI

Az elmúlt évek fejlesztési munkájának eredményeként a település összközművessé vált. Megépült a Faluház, mely otthont ad öt település – Alsómocsolád, Gerényes, Kisvaszar, Köblény és Szalatnak – községek által fenntartott körjegyzőségnek, a Teleháznak, a Postának, a kisebbségi, gyermek- és ifjúsági önkormányzatoknak, különböző civil szervezeteknek. Aulája alkalmas kiállítások vagy 40-50 fős rendezvények megtartására.

Épült erdei iskola és diákszálló, mely egész évben fogadja a diákokat. Három szoba (10, 16 és 18 ágyas) várja a csoportosan érkező vendégeket, elsősorban diákokat és a nyári táborozókat. A magas színvonalú ellátást és a megelégedést mutatja, hogy rendszeresen visszajáró csoportok vannak.

2006-ban létesült az „Őszi Fény” Idősek Otthona, mely 40 idős embernek nyújt otthont, gondozást,

ápolást, segíti mindennapjait. Ebben az évben épült a századagos konyha, mely a hét minden napján, napi három alkalommal biztosít étkezést az igénylőknek.

A SAPARD-program keretében finanszírozott támogatással épült a konferenciaközpont és vendégház, mely helyt ad a környék lakosságát érintő képzéseknek és különféle, a vidék fejlesztését célul választó tanácskozásoknak. 120 m²-es konferenciateremmel és jelenleg 4 db kétágyas szobával várja a látogatókat.

A szolgáltatóház 2008-ban épült, LEADER-forrásból. Az épületben nyugdíjasklub, fodrászműhely, „fapados szálláshely” és egy szolgálati lakás kapott helyet az „Észfogó” program keretein belül, mely egy újabb, a fejlődés és fenntarthatóság szolgálatába állítható fiatal diplomásnak teremt meg a letelepedés lehetőségét.

Az egészségház felújítása szintén 2008-ban fejeződött be. A létesítmény helyt ad az orvosi rendelőnek, de lehetőséget is biztosít minden korosztálynak az egészséges életmód gyakorlására, rendszeres testedzésre. A hét minden napján nyitva áll.

A „Virágsűrűben” kialakított erdei tornapálya, tanösvény és kirándulóközpont a környéken páratlanul mind funkcionális, mind esztétikai szempontból. A látogatók a helyszínen, fajtátekokon tehetik próbára ügyességüket. A tanösvény mentén az erdő

életét, állat- és növényvilágát bemutató táblák tájékoztatják az arra járókat. A völgy közepén, a patak partján pihenő-, főzőlehetőség van kialakítva.

A falu központja, utcái, terei és a játszótér megújultak, az ideérkezőt kellemes környezet fogadja. A közttereket kiemelkedően sok képzőművészeti alkotás díszíti.

A falufejlesztés kiemelkedően sikeres éve 2006 volt, amikor Alsómocsolád minden polgárára 1 millió forint értékű fejlesztés jutott.

A tudatos, komplex, a lakosság igényei és megkérdezése alapján folyó településfejlesztési munka eredményeként 2005. évtől a népességszám roppant kedvezőtlen tendenciája megfordult, és emelkedést mutat.

A MUNKAHELYTEREMTÉS LÉPÉSEI

A polgármesteri hivatal 1991-ben történő megalakításával az önkormányzat a helyben történő közigazgatás elindításán túl három munkahelyet

is teremtett. A hivatal 2007 óta körjegyzőségként tevékenykedik, 12 fő, túlnyomórészt diplomás munkaeölt foglalkoztat.

Az 1999-ben létrehozott Mocsolád Köz-Szolg. Kht. – jelenleg Nonprofit Kft. – elsősorban erdei iskolát működtet, ifjúsági szálláshelyet tart fenn.

A Magro 2002 Kft., mely mezőgazdasági tevékenységet folytat, 2002 óta biztosít munkalehetőséget a településen 5 munkavállaló számára.

2001-ben önkormányzati kezdeményezésre alakult meg a Hegyháti Gabona Értékesítő és Szolgáltató Szövetkezet, mely jelenleg 4 főt foglalkoztat.

2006. évben nyílt meg az „Őszi Fény” Idősek Otthona Integrált Szociális Intézmény, mely 21 munkahelyet teremtett a településen.

Ugyancsak 2006-ban a Pick Szeged Zrt. Alsómocsoládi Gyáregysége új üzemrésszel bővült, s ez által – az addig is a legnagyobb foglalkoztatónál – további 60 fő foglalkoztatására nyílt lehetőség. A fejlesztés megvalósítását az tette lehetővé, hogy az önkormányzat kedvezményesen biztosította a beruházáshoz szükséges földterületet.

A település 2000-től „falugazdát” alkalmaz, feladata a közhasznú és közcélú foglalkoztatásban lévő munkavállalók munkájának összehangolása, irányítása. Az önkormányzat, együttműködve a Dél-dunántúli Regionális Munkaügyi Központ Komlói Kirendeltségével, minden évben maximumisan kihasználja a közcélú foglalkoztatás nyújtotta lehetőségeket. 2008. évben alakult az önkormányzat mentorálásával az Alsómocsoládi Falugazda Szociális Szövetkezet, mely jelenleg 9 helyi munkavállalónak biztosít folyamatos munkalehetőséget. 2009-ben elindult az ún. „Sorsfordító-sorsformáló” program, mely 20 főnek teremt három éven keresztül biztos megélhetést.

Az önkormányzat jó kapcsolatot ápol a település közigazgatási területén működő gazdasági társaságokkal. A társaságok, az önkormányzattal kötött együttműködési megállapodás eredményeként, előnyben részesítik a helyi munkavállalókat.

Az önkormányzat, ha szükségesnek látja, beavatkozik a gazdasági folyamatokba, segítve azt. Hogy megóvja a környezetében működő vállalkozásokat, több esetben megvásárolta azokat a tulajdonostól, kinek átmeneti vagy végleges működtetési gondjai támadtak. Majd ha már normalizálódott a helyzet, vagy ha befektető jelentkezett, értékesítette a profiljába egyébként nem tartozó vállalkozást (ilyen volt pl. a 10 000 tonna befogadóképességű gabonátároló, a szeszfőzde, a bolt és kocsmá megvásárlása, valamint a Magro 2002 Kft. létrehozása is).

Összességében 31 vállalkozás található a településen, a 376 lakosra 386 munkahely jut.

KÖRNYEZETTUDATOS GONDOLKODÁS

Alsómocsolád község önkormányzata nagy gondot fordít a természeti és épített környezete megóvására. Fejlesztései során legfőbb szempont a gazdaságosság, a fenntarthatóság, a hatékonyság, az energiatakarékosság és a megújuló energiaforrások bevonása.

Településszerkezeti és szabályozási terve rögzíti a védendő értékeket, biztosítja, hogy a település megőrizze hagyományos, „fésűs” szerkezetét, ne következzen be „túlnépesedés”.

Az önkormányzat törekszik arra, hogy az új épületek tömegükben, magasságukban illeszkedjenek a hagyományos faluképhez. A településnek jelenleg 19 helyileg is védett építészeti, illetve természeti értéke van (házak, kerítések, gazdasági épületek, szobrok, keresztek, szakrális helyek, fák, növénytársulások), melyek megóvásáról és felújításáról nagyrészt az önkormányzat gondoskodik. A magánszemélyek és az egyház tulajdonában lévő védett értékek megóvásához az önkormányzat anyagi segítséget nyújt.

Alsómocsolád közigazgatási területének több mint 10%-a erdő. 2000-ben az erdőtulajdonosok létrehozták az Alsómocsoládi I. Számú Erdőbirtokossági Társulást, amelynek elsődleges célja a hatékony, környezetbarát erdőgazdálkodás. A társulás nagy gondot fordít az erdő egészségének megőrzésére. Övják növénytársulásait, élővilágát, a beteg fákat eltávolítják.

A települést körülvevő 4 mesterséges halastóban tervszerű halgazdálkodás és horgásztatás folyik. A tavakon gépi meghajtású vízi járművel közlekedni, illetve ilyen járműről halászni tilos. A bérlő köteles gondoskodni a tavakba telepített halállomány és élőhelye védelméről. Köteles a halak természetes táplálékszerzését és szaporodását biztosítani.

Az önkormányzat tagja az „Energia Klaszternek”, melynek célja az ún. alternatív energiák elterjesztése. Az önkormányzat tulajdonában lévő épületek „energiaauditja” elkészült. A dokumentum szerint elsősorban a geotermikus energiák hasznosítása lehetséges, de a szoláris energia is „rendszerbe állítható”. Az önkormányzat pályázati forrás bevonásával megkezdte a meglévő rendszerek alkalmassá tételét az ún. „tisza energiák” – szoláris, geotermikus – befogadására. Elsőként az „Őszi Fény” Idősek Otthona fűtésrendszerének alkalmassá tétele fog megtörténni.

Az Alsómocsolád külterületén épülő biogázüzem létesítésében partnerként vesz részt az önkormányzat.

A továbbiakban is meg kívánja őrizni természeti adottságait, a csendet, a nyugalmat és a jó levegőt, a település szerkezetét, épített és környezeti értékeit.

Ugyanakkor arra törekszik, hogy ezen értékeit megmutassa és az emberek szolgálatába állítsa olyan módon, hogy ezen értékek megmaradjanak, ne sérüljenek, ne kopjanak el, hanem folytonosan megújuljanak.

A „környezettudatos” gondolkodás évekkal ezelőtt a természeti értékek rehabilitációjával kezdődött, és azóta is töretlen.

Fejlesztéseink során, ahol csak lehetséges, olyan megoldásokat választunk, melyek kímélik a környezetet, nem szennyezik a vizeket és a levegőt.

SZELLEMI ENERGIÁK

Az önkormányzat, a tárgyiasult alakot öltő fejlesztéseken túl, folyamatosan „szellemi fejlesztések” generálója is. Rendszeresen képzí és továbbképzí alkalmazottait, különféle oktatásokat szervez polgárai

minden korosztálya részére. Otthont ad egyetemistáknak, különféle – nem politikai elvek mentén szerveződő – szellemi műhelyeknek, tapasztalatcsereknak.

A Budapesti Corvinus Egyetem, a Gödöllői Szent István Egyetem és a Pécsi Tudományegyetem karainak hallgatói évente több hetet töltenek el Alsómocsoládon. A tanultakat összevetik a „valós élettel”. Friss gondolkodásmódjukkal, a gyakorlaton készített munkáikkal további impulzust adnak a fejlesztésekhez.

Tevékenységeinket számos kitüntetéssel ismerték el. 2009. évben az Idősbarát önkormányzat és az Ifjúságbarát önkormányzat kitüntető címet is elnyertük. A Magyarországi Falumegújítási Díj I. helyezettjeként jogot szereztünk, hogy indulhassunk az „Európai Falumegújítási Díj – 2010” pályázaton.

A JÖVŐ

– A településfejlesztési munka nem áll meg. Folytatódik a településközpont rekonstrukciója,

- a belvízelvezető árkok és a belterületi utak felújítása van most napirenden.
- Rövidesen megkezdődhet a Mágocs-Alsómocsolád bekötőút rekonstrukciója is.
 - A vendégház és konferenciaközpont építése II. ütemeként további 32 férőhelyes szálláslehetőség alakul ki.
 - A település központjában megvásárolt ingatlanokon egy komplex rekreációs központ létrehozása a cél.
 - A község belterületét határoló tó már horgásztóként is üzemel, további fejlesztésként a horgásztanya megépítése és a tó környezetének felújítása következik.
 - Az erdei iskola új épületbe költözik, mely a tanítási szünetek közötti időben interaktív tárházként is működik majd.
 - Alsómocsolád idegenforgalmi szempontból jelenleg is igen fontos szerepet tölt be mikrotérségi szinten. Ezen szerepét a jövőben erősíteni kívánja.

Hisszük, hogy falunknak van jövője. Ez a jövő pedig nem az itt élők számától, hanem cselekvőképességétől függ. Attól, hogy képesek vagyunk-e felismerni s megbecsülni saját értékeinket, képesek leszünk-e mindezt felmutatni Magyarország és Európa számára. Képesek vagyunk-e és leszünk-e befogadni mindazt, ami számunkra hasznos, amit az emberi szellem napjainkban bárhol alkot.

Tudjuk, nem a nosztalgikus falumentésre, hanem a hagyomány és a modernizáció együttes megbecsülésére, a lélekben egyenesen járnai tudó öregek és a jövőbe tekintő, okos fiatalok összefogására van szükség.

Alsómocsolád fejlettsége elsősorban az itt élők életének minőségén, az emberek közötti kapcsolatrendszer gazdagságán, az együttműködni és együtt élni tudáson múlik.

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2007

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2009

A megújuló, emberléptékű közösség

Bicsérd Baranya megye középső részén, Péctől délnyugati irányban 18 km-re helyezkedik el, 1070-en lakják. A település első okleveles említése 1262-ben, tehát már az Árpád-kor végén fellelhető. Fejlett mezőgazdasága több évszázados múltra tekint vissza, a település központjában található horgásztó, a virágos utcák, a Bicsérdi Nemzetközi Művésztelep alkotóinak kültéri műalkotásai, valamint az évente megrendezett Burgonyafesztiválok és egyéb nagyrendezvények a távolabbi településekre is elviszik a község hírért.

CSÍRÁJÁBAN ÉL

A mezőgazdaságra alapozott struktúra az évek során jelentősen átalakult, de még így is meghatározó tényezője településünknek. Ennek ellenére számos

egyéb téren is megmutatkoznak a konstruktív gondolkodással egybekötött szakértői csoportmunkának a jelei.

Az elmúlt évek során sikerült felkutatni azon adottságokat, melyekre alapozva ki lehetett alakítani a mai településképet, másrészt új erősségekké lehetett alakítani a fejlődés szellemének ezen korai csíráit.

Az ilyen módon megtalált – azóta számtalan módon újraértelmezett –, a gyakorlatban felhasznált „magkompetenciák” pedig a következők: a művészet, a tudatos településfejlesztés, a szakértői gondolkodásmód, a turisztikai programok, a civil szervezetek, a nyitott konstruktivitás. Mindezen alapok segítségével számos téren tudunk úgy a helyi lakosok, mint a Szentlőrinci kistérség életébe új színt, értéket vinni.

A kezdeti felismerést követően fokozatosan alakult

ki a koncepció, mely a fentebb említett alapokra építve, többéves munka eredményeként, kiépítette Bicsérdnek ezt a ma ismert értékes, a környezeti, turisztikai, szellemi és vallási értékeket védő és valló fejlődni vágyó képét, mellyel az itt lakó, ide érkező emberek találkozhatnak.

JELENÜNK A FOLYAMATOS, KÖZÖS MEGÚJULÁS

A tervezett jövőképünk elérése érdekében számos esetben kellett nagy áldozatokat hozni, azonban az eredményeket látva folytatni kívánjuk a megkezdett koncepciót. A fejlődés során célunk a saját adottságaink, értékeink folyamatos újraértelmezése és aktualizálása, újrapozicionálása a jelenben, mely hozzájárulhat az élhető, gondozott és tudatos település képének kialakításához, melyben úgy a kulturális, vallási, turisztikai, mint a környezeti, illetve saját értékeink védelme és a település lakossága is helyet kap. Ennek az elgondolásnak az értelmében igyekszünk fejlesztéseink során a helyi vállalkozásokat versenybe hozni, a helyi lakosokat bevonva olyan kulturális és szabadidős programokat tervezni, melyek mindannyiunk számára lehetőséget nyújtanak a közösség formálására, illetve a helyi értékek megőrzésére.

Ez az általános gondolatiság alapvetően befolyásolja a jövőre irányuló terveinket, illetve a fenntartható fejlődés érdekében tett intézkedéseinket. Látjuk a falu és város közti különbséget, és alapvető célunk is megtartani ezt a – véleményünk szerinti – pozitív különbséget. Mindez természetesen nem azt jelenti, hogy nem kívánunk lépést tartani a fejlődő környezetünkkel, csupán a sajátosságainkat megtartva akarjuk követni a jelenleg meglévő trendeket.

Az első és legfontosabbnak érzett fejlesztési irányvonal az oktatás modernizálása, mely meghatározza egy közösség gondolkodásmódját, megújulási készségét. Ennek érdekében az évek során folyamatosan kiemelt figyelmet élvez az iskola és óvoda intézménye, humán erőforrása, melyeket az elmúlt években elnyert állami és egyéb pályázati pénzekből folyamatosan újítottunk fel, illetve képeztünk. A 2009-es évben elvégzett iskolafejlesztés keretében lecseréltük az iskola tetőszerkezetét, illetve a nyílászárók egy részének cseréjét is végrehajtottuk, mely által az épület belső oldalán már egységesen új nyílászárók vannak, az új és régi épületszárnyban egyaránt. A 2010-es év fejlesztési koncepciójában kapott helyet egy komplex kistérségi oktatási-nevelési intéz-

mény rekonstrukciója, mely pályázati forrásokból biztosítja az iskola, óvoda teljes megújulását.

Az oktatáshoz kapcsolódó környezettudatosság és környezetvédelem, mint a mai világban oly fontos kérdések, már régóta kiemelt szerepet játszanak a képzésben. Az iskola „öko” minősítése révén lehetőség kínálkozik a gyerekek számára a környezettudatos viselkedés elsajátítására, illetve a fenntartható fejlődés részeként kezelt környezetvédelem megismerésére.

A környezetvédelem megjelenik a falu fejlesztési elképzeléseiben is, és szervesen épül bele a jövőképebe. A technikai fejlődés új vívmányai közé sorolható megújuló energiák hasznosítására alkalmas berendezések régóta tárgyát képezik Bicsérd jövőképeinek. A fenntartható fejlődésbe vetett hitet mi sem példázza jobban, mint a 2008-as évben végrehajtott rendezési terv módosítása, mely lehetőséget biztosított egy, a településre vezető út mentén kialakítandó szélérőműpark megvalósítására, illetve egy biogázermű építési helyszínének kijelölésére. A több lábon állás érdekében, mindezeneken felül, saját forrásainkra alapozott energetikai racionalizációt támogató projektek megvalósítását is fontosnak tartjuk, melyek a saját fenntartású intézmények esetében segítik a gazdaságos és környezetkímélő fenntartást. Ezen cél érdekében számos felmérés és tanulmány készült már, melyekből pályázatokat kívánunk írni, és várhatóan a 2010-es és 2011-es év során meg is tudjuk őket valósítani.

Az ilyen módon kialakuló „zöldtelepülési kép” nagyban erősíti az egyediségét a településnek, melyhez aktívan társul a mezőgazdaság új irányvonala, a biotermelés. Az ebben rejlő lehetőséget kiaknázva született meg a bicsérdi biotökmagolaj.

A hosszú távú fejlesztés alapjaiban olyan megújuló, modern erőforrásokra épül, melyek szervesen egészítik ki egymást és aktívan hatnak a település fejlődésére.

A láncolat alapvetően a zöld gondolkodásra építve érheti el a legnagyobb hatást, mely esetünkben a már említett ipari fejlesztési lehetőségek, mezőgazdasági eljárások terén megvalósulni látszik. Az iskola terén beleivódik a gyerekekbe, és így a fejlődés során a felnövekvő generációkba, akik aktív részesei lesznek a gazdaság humán erőforrásának.

Ezen az úton haladva mindenképpen fontos elem a humán erőforrás, mint döntően befolyásoló tényező. Az iskola nevelő szerepén túl, kiemelten fontosak a helyben létrejött civil szervezetek, melyek jó lehetőséget biztosítanak a településen élő emberek számára, hogy az önmegvalósítás keretében aktív szerepet vállalhassanak a település fejlődésében,

az eredmények pedig viszonzást jelentenek számukra a szépülő és egyre értékesebb környezettel, turisztikai programokkal, racionális fejlesztésekkel. Ez a kölcsönös kapcsolat adja az organikus, minduntalan megújulni tudó település lényegét, mely így képes a saját adottságainak a felfedezésére, illetve aktualizálására.

A jelenleg működő egyesületek – szám szerint hét – igen aktívan tudnak részt venni a települési rendezvényeken, illetve számos téren egészítik ki a település vezetésének elképzeléseit. A mindennapi munka során nagyon nagy lehetőség az, hogy ilyen széles körű a civil szervezetek tevékenységi köre. Általánosan elmondható, hogy minden jelentősebb eddigi fejlesztésben nagy szerepet kaptak. A koncepciók kidolgozása során ugyanis alapvetően fontosnak vett szempont a település lakói számára adható hasznosságérzet.

A beruházások során így az egyik legfontosabb elem a kommunikáció, melyben a helyi lakosok, civil szervezetek, az önkormányzat dolgozói, vezetői vesznek alapvetően részt, illetve olyan felkért szakértők, építészek és tervezők, akik saját szakértelmük révén képesek ezeket az elképzeléseket eredményes projektekbe integrálva megvalósítani.

Az elmúlt húsz év tükrében jól érezhető a koncepciózus együttgondolkodás eredménye, az épített

környezetben végbement fejlődés, mely nemcsak az új építmények színvonalán, de azok elrendezésében és a funkcionalitás terén is visszaköszönnek.

A település korábbi kétpólusú szerkezete mind ezen lépéseknek köszönhetően szépen lassan eltűnt, és helyébe lépett az egységes, egy fókuszpontú, de számos decentrummal rendelkező települési struktúra. A gondolatban megjelenő egység képét tükrözni kívánja a két település korábbi határának számító területen kialakított horgásztó, illetve az ehhez kapcsolódó szolgáltató objektum is, mely a turisztikai vonzerőre építetten kívánja nem csupán az egységet kiemelni, de a szolgáltatási színvonalat is javítani. Az ember innen indulva szinte minden fontos intézményt elér pár perc alatt, illetve könnyen észreveheti a koncepciózus látásmód megvalósulását. Az eddigi fejlesztések mindig olyan célt szolgáltak, hogy a meglévő hiányosságokat pótolják. Ezek első és legfontosabb eleme az iskola, illetve a faluház megépítése volt, de ezt követően észrevehető átalakuláson ment át a települési struktúra. A mai főtér köré szerveződött minden fontosabb intézmény.

Az ilyen formán meginduló beruházások alapját pályázati pénzek és állami támogatások jelentették, melyek felhasználásával 2000-től folyamatosan fejlődött a település. Az infrastruktúra javulása révén

lehetőség nyílt új lakópark kialakítására, valamint a parkosítások és egyéb kisléptékű infrastruktúra-fejlesztésekkel a helyi szervezetek és szolgáltatások jobbá tételére. A 2008-as évre számos új út, járdafelület, kültéri alkotás, épület és park készült el, melyek segítségével a település ki tudta emelni sajátosságait, illetve a mezőgazdasági szerkezetváltozás okozta munkaerő-problémáját orvosolni tudta azáltal, hogy pályázati tanácsadással, illetve támogatások révén javítani tudta a helyi vállalkozások helyzetét, munkát tudott számukra adni a fejlesztések során.

Nagy eredménynek számít, hogy – a közel három év tervezés és pályázás után – 2008-ban elkészült a főtéren a Galéria épülete, melyben így állandó kiállításokat tudunk rendezni az immár 17 éve működő Bicsérdi Nemzetközi Művésztelep Egyesület és más képző- és iparművész csoportok számára. Másik haszna, hogy ugyanezen épületben lehetőséget tudtunk biztosítani a civil összejövetelnek, illetve más kisebb rendezvények számára. Az új épület révén végre modernebb környezetbe tudtuk költöztetni az e-Magyarország pontot is, mely így a falu központjába, mindenki számára könnyebben megközelíthető helyre került.

A 2008-as évtől kezdődően, újabb pályázati források megnyitása révén, új fázisába érkezett a településfejlesztési tevékenység. Megindult azon

elképzelések megvalósítása, melyek a település számára eddig csak papíron létezett tervek voltak. Az így beadott pályázatokban nemcsak az önkormányzat, de a civil szervezetek is jelentős szerepet vállaltak. Nagy eredménynek érezzük azt is, hogy egyházközségünk – igaz, önkormányzati támogatással – aktív részt vállalva, pályázatot nyújtott be a templom rekonstrukciós munkálataira. Természetesen nemcsak a nagy projektek, de számos kisebb beruházás is elkészült ezen idő alatt. Befejeződött a IV. településfejlesztési ütem keretében a Kisbicsérd és a főtér közti járdaszakasz díszburkolása, valamint az e-Magyarország pontunkon is jelentős infrastrukturális fejlesztést hajtottunk végre. Civil szervezeti támogatásokat is sikerült nyernünk, melyek már mindegyik egyesület éves költségvetésének szerves részét képezik. További örömteli hír, hogy még számos kitüntetés, elismerés birtokába juthattunk az elmúlt évek során, melyek tükrében érezhető a településen a fejlődési vágy, a tenni akarás és az örökös megújulás iránti elkötelezettség.

A JÖVŐNK ÚTJA

A tervek alapján 2010 és 2011 között több jelentős beruházással is számolunk, mely szinte már végső

Bicsérd

formába önthetné Bicsérd jövőképét. A koncepció megismerése során egy egységes arculat szerint haladunk végig a településen és tesszük helyére a még hiányzó elemeket. A folyamat nagyon hosszú ideje kezdődött tervezés eredményeként alakult ki mostanra, melyben mindenki a maga legjobb tudása szerint igyekezett segíteni a kialakítást.

Ennek a tervnek a kezdőpontja az Ady Endre utca és a Kossuth Lajos utca sarkán lévő játszókert, ahonnan indulva képzeletbeli utunkon számos újdonsággal, fejlesztési helyszínnel találkozhatunk. Terveink szerint új térburkolatot kap a buszmegálló és presszó közötti tér, és felújítjuk a jelenlegi buszvárót is. A térről indulva a korábban csak betonos járdafelületet is új díszburkolattal kívánjuk ellátni.

Továbbhaladva a horgásztavat pillanthatjuk meg, melyre egy díszes kapun keresztül juthatunk majd le. A horgásztó előtti parkoló jelenlegi köves burkolatát aszfaltolni fogjuk, és egy új tipegőt is kiépítünk, egészen a tóig. Fejlesztési elképzeléseink szerint sor kerül a tó víz- és partvédelmére, illetve a padok és használati elemek cseréjére is.

Visszakanyarodva a községkapuhoz, az Ady Endre utca mentén haladó díszburkolt járdaszakaszon jutunk el az Alkotmány térre. A tér jelentős fejlesztési központként szerepel jövő évi terveinkben, melyek szerint új arculatot kap. Az áttervezés révén szeretnénk jobb hasznosíthatóságot, átjárhatóságot biztosítani településünk ezen részén, illetve valódi főtér jelleget adni az Alkotmány térnek, melyen így új

járófelületek és pihenőhelyek kerülnek majd kialakításra. Terveink szerint nemcsak a célszerűségnek, de az esztétikumnak is nagy szerepe lesz az új arculatban, ezért a számos kültéri alkotással együtt, egy szökőkút is helyet kap a tér nyugati részén.

A körjegyzőség épülete és az orvosi rendelő között 2009-ben kialakított ivókút mögött kap helyet a falukemence. Ennek a kültéri alkotásnak leginkább ünnepeink és rendezvényeink során kívánunk szerepet adni. A főzőversenyek és a kenyérszentelés helyszínéül egyaránt használni kívánt kemence a települési összetartozást és a közösség emberléptékűségét kívánja hangsúlyozni, a közös élmények és ünnepek megélésével. A minél jobb átjárhatóság és megközelíthetőség miatt – terveink szerint – a falukemence a játszótér felől is megközelíthető lenne egy a jelenlegi feljáróhoz kivezető járdaszakaszon keresztül.

A játszótér tó felé eső részén egy szabadtéri színpadot kívánunk kialakítani, mely a jobb idő beköszöntével jelentősen tehermentesítené az iskola tornatermet, és egyben lehetővé tenné a nagyobb nézőszámot is. Az új színpadon a nyári rendezvényeink, iskolai ünnepeink és más kulturális események kaphatnának helyet, melyre jelenleg jelentős igény mutatkozik, de hely hiányában vagy elmaradnak ezen programok, vagy a nézői létszám szorul korlátozásra.

Az így kialakításra kerülő színpad környezetében egy új parkot kívánunk létrehozni, mely kiemelné a színpad jelenlétét és lehetőséget biztosítana a minél nagyobb létszám befogadására.

A több szempontú hasznosíthatóság figyelembevételével azonban az így létrehozni kívánt új „színpark”-ban nem csupán a színpadi előadásoknak kívánunk otthont adni, de más alkalmakra (díjtadás, lakossági fórum) is hasznosítható helyszínként kívánjuk kialakítani, fenntartani.

Az Ady Endre utca mentén haladva jutunk el településünk második legforgalmasabb buszvárójához. A fontos szereppel bíró beálló jelenleg jól funkcionál, azonban külső megjelenésében a tervezett településképhez nehezen illeszkedik: egy modernebb, új buszvárót kívánunk építeni. A buszöböl felújításával egy időben, az odavezető, jelenleg hiányos járdaszakaszt is befejezzük, ezzel is segítve az akadálymentes és biztonságos megközelíthetőséget.

A templom és az iskola felé haladva már megszűröl hallani lehet a 2009-ben felújított harangokat. A rekonstrukciós munkálatok 2010-ben a közösen beadott és elnyert pályázati forrásokból folytatódnak, így sor kerül a templom villamos rendszerének cseréjére, villámhárítójának kiépí-

tésére és falainak kiszárítására, újravakolására, a bejáratú kapu cseréjére és a templom előtti tér díszburkolására. Az utcafronton lévő kerítés esztétikusabb kivitelű lesz. A templomkertben lévő emléktábla fölött már oltalmazóan áll az ez évben kialakított kis tető, mely a templom közelében lévő új buszváró stílusát tükrözi.

A templomtól nem messze található az óvodánk, mely szintén 2010-ben, jelentős fejlesztés keretében újul meg. A munkálatok során teljes tetőszerkezet-cserét, hőszigetelést és nyílászárócserét is végre fogunk hajtani, illetve egy multifunkcionális teremmel és akadálymentesített melléképítményekkel bővítjük az épületet. További célunk az udvaron lévő játékok új, már a szabványoknak megfelelő elemekre történő cseréje.

A településen található számos park kialakítása során mindig elsődleges kritérium volt a funkcionalitás, mivel úgy érezzük, hogy fontosak az olyan helyek a településen, ahol lehetőség nyílik nemzeti ünnepeink méltó megtartására. Ezért elkezdtük kialakítani a „Nemzet terét”, ahol híres történelmi személyiségeinknek kívánunk emléket állítani. A parkot már távolról jelezné az országlobogó, melytől nem messze helyezkedne el a jelenleg meglévő Kossuth-szobor. A sétányos kialakítás so-

rán még két bronz mellszobor – Petőfi Sándor és Széchenyi István – számára kívánunk helyet biztosítani olyan formában, hogy lehetőség legyen az iskolai és hivatali megemlékezések, koszorúzások lebonyolítására is.

A parktól nem messze található iskolánk épülete, amelyen szintén jelentős fejlesztéseket kívánunk elvégezni. Első lépésben a nyílászárók cseréjét fejezzük be, majd sor kerül a belső terek elhasználódott burkolatának cseréjére, festésre és a szükséges kapcsolódó eszközbeszerzésekre, felújításokra. A beruházás végeztével egy minden igényt kielégítő oktatási intézményben tanulhatnak majd diákjaink, amelynek így a képzett humán erőforrást kiegészítő, magas színvonalú eszközparkja és infrastruktúrája lesz.

Az iskolától elindulva az új építésű lakóterületek felé, elénk tárul egy központi fekvésű, jelenleg még funkció nélküli „diófaliget”. Korábbi rendeltetésének – településünk ótemetőjének – szeretnénk emléket állítani a középpontjában található fészület felújításával, és a terület adottságait kihasználva egy új park kialakításával. Ebben a parkban kívánjuk elhelyezni az 56-os mártírjainknak emléket állító kopjafánkat is. Ezen fejlesztés keretében egy modern, a pihenés, rekreáció, kikapcsolódás vágyával

ideérkezők igényeit kielégítő sétány, park épülhet fel. A beruházás várhatóan 2010-ben valósul meg, és ezután a liget teljes értékű elemévé tud válni a lakóparknak, mely így még magasabb színvonalon elégti majd ki az itt lakók igényét. A térburkolathoz díszkivilágítást is telepítünk.

Utunk végén érdemes megállni és visszatekinteni mit és miért is láthattunk.

A számbavétel során mindenhol érezhető a többéves tervezői munka, a koncepciózus látásmód, az esztétikum és funkcionalitás egymást kiegészítő és befolyásoló hatása. A tervek során érezhetjük a fejlesztés szándékát és a környezet értékei iránti elkötelezettséget, továbbá a minél magasabb és jobb életszínvonal kialakítására való törekvést. Azonban tudnunk kell azt is, hogy településünk magában hordja korlátait.

Nem vághatjuk el gyökereinket, mert akkor minden a fejlődés irányába tett lépésünk kárba veszne. Nem szakíthatunk hagyományainkkal, múltunkkal, hiszen akkor pont az egyediségünket jelentő nyugalmat, természeti szépséget, kulturális értéket és falusias miliőt szüntetnénk meg. Ehelyett ezen értékekre alapozott, nagyon átgondolt, a település jellegét megőrző, saját értékeinket növelő fejlesztések irányába kell haladnunk.

Be kell látni, hogyha ez egy nehezebb út, akkor is sokkal eredményesebb és biztosabb jövőt jelent számunkra, mert bár fontolva haladunk, de értékeink megmaradnak és még sokáig jelen lesznek a jövő nemzedékei számára.

Csemő

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2009

Magyarország legvirágosabb és legnagyobb tanyás térséggel rendelkező települése

Csemő község Pest megyében, az ország közepén, a fővárostól 70 km-re, mintegy 8 ezer hektár területen terül el, melyből mindössze 178 hektár a belterület. Lakóinak száma meghaladja a 4400-at, dinamikusan növekszik.

MIÉRT ÉRDEKES EZ A TELEPÜLÉS?

- Érdekes, mert Nagykőrös és Cegléd külterületéből, 1952-ben jött létre. Ekkor dőlt el ugyanis az ún. „csemői per”, melyben a két szomszédos város e terület birtoklásáért folytatott harca zárult le.
- Érdekes, mert hatalmas tanyavilágot jelent ma is, hiszen lakóinak több mint 60%-a a külterületen, tanyákon lakik – mindez Pest megyében, a fővárostól 70 km-re.
- Érdekes, mert a tanyavilága mind építészeti, mind történelmileg, mind a gazdálkodást tekintve sokszínű, az országban egyedülálló.
- Érdekes, mert a környező településeknek ma is az egyik kirándulólhelye Csemő. Itt van az úgynevezett Putrisarki erdő, ahol a városok a majálisokat tartják, és nem véletlen, hogy a ceglédiek egy részének hétvégi kertje is Csemőben található.
- De érdekes azért is, mert a település rendezettségét, esztétikumát már sok díjjal jutalmazták: a „Virágos Magyarországot – 1997” verseny I. helyeztje falu kategóriában; az „Európa legvirágosabb községe – 1998” verseny III. helyeztje; többszörös „Kulturált Települési Környezeti Díj” kitüntetett (1995, 1997, 2003, 2008).

A századfordulón kialakult homoki szőlő- és gyümölcskultúra egyik ismert vidéke, mely még most is fellelhető.

A belterület infrastrukturális fejlődése rendkívül gyors és látványos. Az 1990-es években lett kész a gáz- és telefonhálózat, ebben az évben készült el a

Csemő

víz- és a csatornahálózat, és a település központja is megszépült.

A millezcentenárium alkalmából készült el a községháza melletti Hétvezér tér a Négy évszak szoborral, illetve a Templom téren a szabadtéri színpad. Ugyancsak a 90-es években kezdődött meg a katolikus és a református templom építése.

Az itt élők – a természeti adottságokat figyelembe véve – a falusi turizmusban látják a kibontakozás lehetőségét. Már ma is sokan pihennek itt hétvégén. Holland, német, dán turisták szívesen keresik fel a zöldövezetben lévő, háborítatlan természeti adottságokkal rendelkező településünket.

A község határában évek óta működik a Tamás Tanya, mely jó hírű vendégfogadó. A bor kedvelőinek kellemes időtöltést nyújtanak a helyi pincegazdaságok. Több helyen működik lovasturizmus.

A község külterülete erdővel borított jó kirándulóhely. A környékbeli tanyák a falusi turizmus kedvelőinek nyújtanak szálláslehetőséget. A Gerjepatak mentén található a Duna–Tisza közti lápvidék egyik legészakibb maradványa, egy tőzegláp. Sok ritka, veszélyeztetett növényfajnak ad otthont. A legnagyobb botanikai értékét a terület több pontján megjelenő tőzegmoha összefüggő foltjai jelentik. A lakosok segítőkészek, udvariasak, szolgálatkészek. Ez tapasztalható az utcán, az üzletekben, nyitottak, könnyen barátkoznak, szívesen fogadják az ide látogatókat.

A TELEPÜLÉS INFRASTRUKTURÁLIS FEJLŐDÉSE

Magyarországon sok olyan település van, amely különböző szempontokat figyelembe véve elmaradottnak tekinthető, illetve fejlesztésre szorul. Csemő fejlődése azért is említésre érdemes, mert szinte a semmiből jött létre 57 évvel ezelőtt, és múltjában történelmi személyek és események sem szerepelnek. Sikereit a programokban aktívan közreműködő lakosságának köszönheti.

A fejlesztések legtöbb esetben pályázati források bevonásával valósulhattak meg, a kistérségben Csemő, az elmúlt 10 év átlagában, messze a legtöbb pályázatot adta be és nyerte meg.

Csemő község bár fiatal település, az 1990-es évek közepétől a belterület infrastrukturális fejlődése rendkívül gyors és látványos volt. 1999-re elkészült a gáz- és telefonhálózat, a víz- és a csatornahálózat, valamennyi belterületi út szilárd burkolattal lett el látva és a település központja is megszépült.

Az új évezred fordulójára a község belterületén a műszaki infrastruktúra kiépítettsége messze meghaladta az országos átlagot. A teljes közművesítettségén túl a szolgáltatások körét olyan további beruházások szélesítették, mint a kábeltelevíziós hálózat, később az internet kiépítése.

Az elérhető településkép kialakításához hozzátartozik és elvárás is, hogy a középületek és azok funkciói

magas szinten, a kor követelményeinek mindenben megfelelő módon szolgálják a lakossági igényeket.

2008-ra a település valamennyi közösségi funkcióval bír, illetve szolgáltatást nyújtó intézményt felújította és a berendezési, felszerelési tárgyakat is modernizálta. Mára elmondható, hogy a község belterületén felújított és európai mintaprojektte nyilvánított óvoda, iskola, egészségház, gyógyszertár, szociális foglalkoztató van, amely középületek a lakossági szükséglet kielégítését maximálisan biztosítják. A szinten teljesen felújított községházán helyet kapott egy civilházi rész, valamint két szinten könyvtár és közművelődési színtér működik.

Tűzész nélkül kijelenthető, hogy Csemő a szociális alapellátások és szolgáltatások tekintetében is kiemelkedik térségében.

A település fejlesztése nemcsak a belterület határáig terjed. A külterületen szinte teljes a villamosítottság, a sűrűbben lakott, ún. zöldhalmi településrészen elérhető a vezetékes gáz szolgáltatása is. Közlekedés szempontjából a főbb útvonalak aszfaltosak, útjain távolságibusz-közlekedés működik. Zöldhalomban van orvosi rendelő, de itt található a Tájház és a Helytörténeti Gyűjtemény is.

A FENNTARTHATÓSÁG SZEMPONTJAI

Az elért eredmények megőrzése, a kialakított infrastruktúra működtetése legalább akkora feladatot jelent önkormányzatunk számára, mint a fejlesztés volt.

Csemő Község Önkormányzata a célokat koncepcióban fogalmazta meg.

Eszerint legfontosabb feladat, hogy az önkormányzat és intézményei működését, működési kiadásait minden körülmények között aggálytalanul biztosítani tudja.

A költségvetés tervezésekor ezért a szükséges és elégséges mértéket szem előtt tartva, szigorú elszámolási rendben tervez. Alapelve, hogy működésre nem vesz fel hitelt.

A működési kiadások feletti pénzeszközök szolgálnak a fejlesztési elképzelések megvalósítására, amelyekhez további esélyt a pályázatok, pályázati források „igénybevétele” jelent.

Alapító tagjai vagyunk a LEADER helyi akciócsoportjának (GERJE-SZTÓK).

A helyi akciócsoport célja az „élhető tanyás térség” megvalósítása. Az újszerű, ágazatok közötti együttműködés a turizmus eszközeivel teremt piacot a termékeknek és szolgáltatásoknak a kistájban, melyhez elengedhetetlen a természeti és kulturális erőforrások optimális kihasználása és fejlesztése.

Ennek megfelelően a program céljai – illeszkedve a globális célokhoz – a következők:

- csökkenjen a tanyasiak kiszolgáltatottsága,
- nőjön a szociális és gazdasági integráció,
- kevesebben éljenek majd segélyből, nőjön az önfenntartásra képes családok száma,
- álljon meg az elesett rétegek expanziója, erősödjön a szolidaritás tanyasiak és falusiak/városiak között,
- növekedjen a civilizációs hátrányaitól időben megszabadítható gyermekek száma,
- esély az „élő tanyák, virágzó homoki kultúrák” újraéledésére, fenntartására.¹

A helyi akciócsoportban településünk aktívan dolgozik, az egyik alelnököt is Csemő adta. A községben folyó településfejlesztési tevékenység példaértékű a HACS számára is.

Az UMVP II. és III. tengelyre beadott pályázatainkat a LEADER HACS előkelő helyen rangsorolva támogatásra javasolta.

Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy „várni van idő”...

Önkormányzatunk kész projekttervekkel, engedélyekkel rendelkezik olyan fejlesztésekre, melyekhez egyelőre nem társul pályázati kiírás. A legjelentősebbek:

– Csemő község külterületén épülő 2 ha-os víztározó, jóléti szabadidőpark létrehozására.

Az önkormányzat a vizek helyben tartása, illetve kártétel nélküli levezetése érdekében egy víztározó megépítését határozta el, kiegészítve a műtárgyat és környezetét szabadidős funkciókkal.

– Faluház építése.

Az épület többfunkciós feladatra lett tervezve, melyen belül színi- és egyéb előadói rendezvények, kiállítások, bálók lebonyolítását, valamint a társasági élet többszintű összefüggéseit hivatott biztosítani. A község meglévő épületei közé illeszkedik, a Faluház szerkezetében egy hagyományos épület, hagyományos hazai anyagokból. Külön figyelmet kap a környezettudatos és gazdaságos, hosszú távú működtetés, konkrétan napenergia hasznosítását tervezzük kollektorok segítségével.

– Az általános iskola részleges korszerűsítése.

Az iskola 3 épületből áll, melynek két része egy korábbi pályázatból teljesen megújult. A projekt

¹ Annak érdekében, hogy ténylegesen funkcionáljanak, mezőgazdasági termeléssel foglalkozzanak a tanyák, az országosnál szigorúbb korlátozást vezettek be: külterületen – övezeti besorolástól függetlenül – építési engedélyt csak 6000 m² telekméret fölött adnak ki. (A szerk.)

tartalmazza a 3. épületrész nyílászárócseréjét, valamint fűtéskorszerűsítését környezetbarát és gazdaságosabb üzemeltetésű pelletfűtéssel.

Valamennyi pályázatunk kapcsán, már az előkészítéstől a kivitelezésen át, alkalmaztunk külső szakértőket a projektmenedzsment, a közbeszerzés, műszaki ellenőrzés, pénzügyi elszámolás területén.

A projektek minőségi megvalósítását olyan nem támogatott, tehát saját erőből finanszírozott szakértők is segítették, mint belsőépítész és lakberendező az óvodafelújításnál, konyhatechnológus az iskolai konyha építésénél.

Napi kapcsolatban van önkormányzatunk a mindennapi feladataink megoldása kapcsán jogással, könyvvizsgálóval, energetikai mérnökkel, tájépitő szakmérnökkel.

Nem feledkezhetünk meg a humán erőforrások kiemelkedő fontosságának ismertetéséről sem.

Csemő községben a fenntarthatóság emberi erőforrása biztosításának legfőbb letéteményesei az oktatási intézmények, illetve az integrált rendszerű oktatás.

A község vezetése különösen fontosnak tartja az itt élő gyermekek európai szintű nevelését és oktatását. Ennek érdekében került sor az óvoda és iskola

épületének felújítására, korszerűsítésére, valamint modern számítástechnikai oktatóeszközök beszerzésére.

Meggyőződéssel valljuk ugyanis, hogy a helyi viszonyok között (nagyon sok a hátrányos helyzetű, sőt a halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, nagy távolságok, relatíve alacsony iskolázottság stb.) az önkormányzati törvényben leírt kötelező feladatain túl az önkormányzatnak komoly felelőssége van a nevelésben, munkáját nemcsak a jelen, hanem a „jövő generációja” érdekében is végeznie kell.

A rendkívül eltérő családi körülmények között élő közel 600 gyermek számára az óvodai 3, majd az iskolai 8 év alatt – a fejlesztések révén – olyan feltételeket tudunk biztosítani, melyekkel bátran felvehetjük a versenyt az ország más óvodáival és iskoláival.

A figyelem kiterjed a tanórán kívüli foglalkoztatásra is, melynek során minden délután van lehetőség a művészetoktatás (kézművesség, népi tánc, zene) és a sportolás lehetőségeinek kihasználására. Az iskolások öntevékeny csoportjai (versmondók, énekkar, mazsorettszereplők) rendszeres résztvevői a községi és térségi rendezvényeknek.

A településen kevés korszerű és bevethető humán tőke áll rendelkezésre. Fő cél a versenyképebb tudás és szakértelem megteremtése. Ennek

egyik formája a tervezett téli továbbképzések létrehozása, az ún. „szemináriumfalu”-program keretében. A település tanyasi részén elsősorban mezőgazdasági, turisztikai és marketingszakemberek adják át elméleti és gyakorlati tapasztalataikat, tudásukat a helyi lakosok számára. E kellemes, természet közeli ökológiai környezetben három egymással összehangolt szolgáltatást tervezünk, úgymint ellátás, képzés, keretprogramok.

E szolgáltatás létrehozása, eredményes és sikeres működtetése egyrészt lehetővé teszi Csemő megújulásának, sikeres fejlesztésének és eltervezett jövőképek elérését, másrészt mintául szolgálhat a térség, illetve a régió más, hasonló problémával küzdő települése számára is.

A FALUFEJLESZTÉS JÖVŐBENI STRATÉGIÁJA

Csemő Község Önkormányzata számára a fejlesztés legfontosabb záloga a helyi emberekben meglévő „csemői tudat” (lokálpatriotizmus).

A fiatalok magas létszámarányára, a helyi összetartó és aktív civil szerveződésekre lehet alapozni. A korábbi, virágosítási mozgalomban elért sikerek fő letéteményesei is a lakosok voltak.

A virágosítás során kialakított rendszer (a külterületen dűlőbizalmi személyek, a belterületen utcabizalmi személyek gyűjtik össze az igényeket, problémákat, javaslatokat) ma is él és működik.

Napi kapcsolat van az önkormányzat és a civil szervezetek vezetői között. Tipikusan az önkormányzat jelöli ki a fejlesztési irányt, melynek pontosításában (tagságukon keresztül) a civil szervezetek vezetői is közreműködnek. Így a döntések meghozatalakor a javaslatok összeadódnak és közösségi egyetértéssel válnak véglegessé.

Településünk a környezetvédelem, a településfejlesztés, a környezettudatos nevelés elkötelezett híve.

A község hosszú távon fenntartható fejlődését megalapozandó, Csemő Község Önkormányzata 2002 januárjában jó nevű tervezőcéget bízott meg a településfejlesztési koncepció és strukturális terv kidolgozásával.²

A koncepció készítése során a szakértők a széles körű nyilvánosság jegyében a helyi lakosok, a gazdasági élet szereplői, az intézmények vezetői, valamint a civil szervezetek bevonásával próbálták

feltérképezni a helyi közösségek igényeit, szükségleteit, gondolkodásuk fő irányait.

Számos „lehetséges” és „kívánatos” jövőalternatíva közül reálisan megvalósítható jövőkép került felvázolásra, mely helyesen strukturálja a település fejlődését meghatározó belső és külső tényezőket. Csemő választott jövőképe:

- Csendes, nyugodt, vidékies jelleg megőrzése.
- A tanyak és tanyacsoportok hatékonyabb integrációja a település életébe (szomszédsgai egységek kialakításával).
- A mezőgazdaság modernizálása és átalakítása, a piaci lehetőségek bővítése, a turizmusban rejlő lehetőségek kihasználása.
- A települési társadalom összetartásának, kohéziójának megteremtése, az őslakosok és a beköltözők közötti konfliktusok mérséklése.
- A tudásbázis fejlesztése.
- Aktív településirányítási eszközrendszer kidolgozása és alkalmazása.
- A térségi kapcsolatok erősítése, fejlesztése.
- Az ökológiai hálózat és a Natura 2000 területek megóvása.

Ahhoz, hogy Csemő kívánatos élettérként pozicionálhassa magát a települések piacán, vonzó, fenntartható falutermékként kell megjelenie.

Ennek érdekében szükség van a település arculatának további fejlesztésére, vonzó vidéki jellegű, nyugodt településkörnyezet megteremtésére, amelynek legfontosabb elemei a következők:

- Településszépítés, közterek rendezése, hagyományos építészet támogatása (e tekintetben Csemő már eddig is szép eredményekkel büszkélkedhet).
- Külterületek rendezése – új tanyaközpont, alközpont kialakítása.
- Erdőterületek rendezése, piknikező- és pihenőlétesítmények kialakítása.
- Környezetvédelmi programok kidolgozása.

² Csemő településfejlesztési koncepciójáról bővebben a mellékletben. (A szerk.)

- Kerékpárút, gyalogúthálózat létrehozása.
- A közlekedési infrastruktúra fejlesztése.
- Települések közötti összekötő utak fejlesztése (térségi összefogással).
- A külterületi utak állapotának javítása.

CSAK EGYÜTT SIKERÜLHET...

Az önkormányzat fejlesztési sikereinek záloga a lakosság partnersége a jövőben is. Itt a hangsúly a partnerségen van.

Lakossági kezdeményezésre indult a „Szobrot minden utcába” akció. A program keretében a belterületi utcákat az utca névadóinak szobrai díszítik.

Önkormányzati kezdeményezésre indult, de a lakosság is nagy örömmel kapcsolódott be a faültetési akcióba, melynek során örökbefogadási okiratot adott át az önkormányzat az ingatlanok tulajdonosainak. A lakosok kézségesen vesznek részt a fasorok ápolásában is.

A községben kiemelkedően aktív civil élet folyik. 15 bejegyzett civil szervezet működik, tevékenységük meghatározó szereppel bírt és bír a település fejlődése szempontjából.

Az önkormányzat minden évben anyagilag is támogatja a bejegyzett szervezeteket, illetve helyet és technikát biztosít a rendezvényeikhez.

Szép példái az együttműködésnek azok a rendezvények is, ahol az ötletgazdák és fő szervezők is a civil szervezetek. Ezek a programok (anyák napi virágvásár és gasztronómiai fesztivál, JAWA fesztivál és furfangos járművek randevúja, Mihály-napi bál, gyermeknap, szüreti lovasfelvonulás) már országosan is ismertek; és évről évre bizonyítják, ha a szándék szorgalommal párosul, akkor annak sikere garantált.

Hernád

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2009

Megújuló energiákkal

Hernád modern, összközműves település Magyarország közepén. Szorgalmas emberek lakják, akik az önkormányzati fejlesztéseknek köszönhetően városi kényelemben, de vidéki közösségi tudattal, az összetartozás élményével élik mindennapjaikat. A felelős önkormányzati tevékenységet gazdag civil és vállalkozói energiák köre egészíti ki, és ez számos partnerségben lebonyolított projektben nyilvánul meg. Hernád egyre fiatalodó település, ahol a születésszám magasán meghaladja a halálozások számát, s ahol sok fiatal család teremti meg évről évre a saját egzisztenciáját.

EGY KIS TÖRTÉNELEM

Bár Hernádot csak 1388-ban említi először írásos dokumentum, bizonyos, hogy már az Árpád-korban lakott, templomos település volt. Tragédiáját és

pusztulását a török hódoltság okozta: a 18. század elejére teljesen elnéptelenedett. Ezen a tájon legeltették a mezővárosok gulyáikat és csordáikat, amely a növényzet nagymértékű pusztulásához vezetett, az uralmat a táj felett a futóhomok vette át.

Az új birtokos Coburgok a futóhomok problémáját úgy kezelték, hogy betelepítették a ma kedvezőtlen megítélésű, tájidegen akácot. A gyorsan növekvő fajta sikerrel megkött és elszaporodott a tájon, összenőtt a maradék tölgyesekkel, így jött létre a sokáig híres vacsi erdő.

Hernád csak a 19. század vége felé települt újra. A 20. században a fokozatosan fejlődő falu közigazgatási szempontból több településhez is tartozott, egészen addig, amíg 1984. január 1-jén véglegesen elnyerte az önállóságot.

A község meglehetősen elmaradott infrastruktúrárt és intézményrendszert hozott magával a közös tanács idejéből. Akkori, korlátozott fejlesztését is

Hernád

a településen működő mgtsz-nek és talpraesett tanácsstagjainak köszönheti, akik a közös tanácsnál igyekeztek minél több lehetőséget, javaslatot keresztülvinni. Ennek a törekvésnek köszönhető a régi Fő utcai járda és a sportpálya megépítése, illetve a falut az 50-es úttal összekötő Köztársaság út burkolása.

Az önálló Hernád óriási lendülettel, ambíciózus vezetőkkel látott munkához, s rövid időn belül megvalósította a legfontosabb fejlesztéseket: elkészült a távhívásos telefonhálózat és -központ, a gázvezeték, a víz- és szennyvízcsatorna-hálózat, a tornaterem, az új egészségügyi létesítmények, majd a gyógyszertár. Járdák épültek a főbb útvoalak mellett, aszfaltburkolatot kaptak a földutak. A község összközművessé lett.

A közművek létrehozásával javult az itt élők életminősége, és az addig sem népszerűtlen község még inkább vonzani kezdte a fiatalokat (mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy 2000. március 31-én még csak 3502 fő lakta a falut, 2008. december 31-én pedig már 4207 fő. A megnövekedett és megfiatalodott lakosság igényei és a modernizálódó világ követelményei miatt új fejlesztésekre volt szükség, amelyek 2000 óta folyamatosan zajlanak, s tartanak ma is.

MEGSZÉPÜLŐ KÖZTERÜLETEK, MEGÚJULÓ ÉS BŐVÜLŐ INTÉZMÉNYEK

Az esztétikus lakókörnyezet nagyban hozzájárul a lakosság életminőségének javulásához, erősíti a települési kötődést, elősegíti a gyerekek és fiatalok nevelését, ezért a közművek kiépítése után tudatosan törekedtek az önkormányzati területek megújítására. Ennek kapcsán jött létre a vasútállomás környékének rehabilitációja, a községháza, az óvoda, a művelődési ház és az általános iskola parkjának kialakítása. 2006-ban AVOP-pályázat révén hozták létre a főteret, amely nem egyszerűen találkozási vagy kiindulási pont, nem kizárólag esztétikus zöldfelület, hanem közösségi és kulturális tér is, ahol számos községi és civil rendezvény zajlik.

A lakosság létszámának folyamatos növekedése új problémákat vetett fel. A legfontosabb ezek közül az iskolabővítés. Az iskola – a közös tanácsi időket követően – több ütemben bővült: először a tornateremmel, majd 4 új tanteremmel. 2006-ban az ebédlő megépítésével régi álmom vált valóra, 2007-ben pedig az aula is elkészült.

A sok hozzáépítés miatt az iskola kissé eklektikus képet mutatott, ezért célul tűzték ki egy egységsítőt, arculatkialakító felújítás elvégzését, amelyre az

épület egyes részeinek kora és állaga miatt már nagy szükség volt. Ezt a beruházást egy fűtéskorszerűsítéssel is összekapcsolták, illetve a projektbe bevonták az óvodát is. Pályázati úton (CÉDE, Norvég Alap, KMOP, TÁMOP), saját bevételekből és hitelből biztosította az önkormányzat a fejlesztés költségeit, amelynek az épületek felújításán kívül része egy energiahatékonysági beruházás (nyílászárócsere és alternatív energiával való fűtésre átállás), valamint egy esélyegyenlőségi program. A projekt eredménye már látható: megújított épületek kívül és belül, a teljes esélyegyenlőség megvalósulása, a napkollektoros melegvíz-szolgáltatás és hőszivattyús fűtés elindulása.

A fő cél az energiafelhasználás, ezen belül kiemelten a gázfelhasználás csökkentése volt. A gázfelhasználás csökkenése révén a mérgező égéstermék kibocsátása is csökken, így a levegő tisztaságának védelme is teljesül. A komplex technológiára épült beruházás nem elhanyagolható célja volt Hernád jelenlegi és jövőbeni anyagi terheinek csökkentése. Megoldásként az önkormányzat olyan, ma még Magyarországon újdonságnak számító rendszereket alkalmazott a beruházásban, melyek mintaként szolgálhatnak más önkormányzatok számára is, hogy hogyan csökkenthetik e rendszerekkel hatékonyan a légszennyező források kibocsátását, s miként valósíthatják meg az intézményeik energiahatékony és költségtakarékos üzemeltetését.

Telepítésre került intézményenként (óvoda, iskola) egy komplex hőszivattyús-napkollektoros, megújuló energiaforrásra épülő energiaellátó rendszer. A vákuumcsöves napkollektorokkal akár télen is előállítható a használati meleg víz részben vagy egészben. A berendezések mindkét intézmény esetén a tetőre kerültek felszerelésre. A hőszivattyúval kiváltható a gázfelhasználás 80%-a. A berendezés jelen esetben a talajvíz hőjét vonja el, s abból állítja elő a fűtési meleg vizet. Nyáron fordított üzemmódban az épület hűtésére is alkalmazható. Annak érdekében, hogy valóban jelentős (kb. 60-80%-os) költségmegtakarítás legyen elérhető, s az energiapazarló, környezetszennyező üzemeltetés megszűnjön, csökkentették az intézmények fűtésiteljesítményigényét is. Korszerű, környezetbarát (természetes ásványgyapot) homlokzati és födém-hőszigetelő rendszert építettek be. Az elavult nyílászárókat új, fokozott légzárású, különleges hőszigetelésű (környezetbarát anyagú) fa nyílászárókra cserélték.

A községháza kisebb, a művelődési ház nagyobb változáson ment át 2000 óta.

A kulturális intézményt két szakaszban bővítették: 2006-ban egy új szárnyat kapott (vizesblokkal és

klubhelyiségekkel), 2007-ben fedett átriumot hoztunk létre. A művelődési ház ezekkel a beruházásokkal már teljesen tekinthető: alkalmas arra, hogy 21. századi körülmények között szervezze a község kulturális programjait. 2001-ben vásároltuk meg és újítottuk fel az azóta a helytörténeti gyűjteménynek otthont adó Tájházat, amelyhez 2008-ban konyhát és vizesblokkot építettünk a jobb használhatóság érdekében.

A falumegújítási tevékenység tudatos. Alapját a településfejlesztési koncepció képezi, amely átgondolt településfejlesztési stratégia szerint zajlik. Fontos, hogy bár a fejlesztés, a falumegújítás a község szívéből indul ki, soha nem hanyagoltuk el a község többi részét: az utak burkolása, a vízelvezetés, a vízvezeték, a csatornahálózat Hernád minden részén elérhető. Adottság azonban, hogy a községi középületek a főtér 2-300 m-es körzetében helyezkednek el, szinte „településmagot” alkotva.

Ezen épületek fejlesztése és felújítása egymást erősítő folyamatok, amelyek lehetővé tették a helyi civil élet kibontakozását is. Ezt pusztán a lehetőségükkel és a létrejöttükkel érték el. A lehetőségükkel, mert az új fejlesztések vitákat, beszélgetéseket, ötleteket, valamint felajánlott segítséget generáltak, a megva-

lósulásukkal pedig azért, mert a megszépülő, kibővülő intézmények otthonul szolgálnak a régi és az újonnan alakuló közösségeknek.

VÁLLALKOZÓI PARTNERSÉG

Hernád összesen 1600 munkahelyet kínál, a községben mintegy 320 vállalkozás működik, jellemzően kis- és közepes méretűek.

A legnagyobb a kb. 400 főt foglalkoztató Her-Csi-Hús Kft., amely elsősorban baromfifitenyésztéssel és -feldolgozással foglalkozik.

A Galldorf Kft. a sorban a második, fő profilja a takarmány-előállítás.

Rajtuk kívül vannak még olyan mezőgazdasági, ipari és élelmiszer-feldolgozó üzemek, amelyek kevesebb embert foglalkoztatnak ugyan, de jelentős szerepet töltenek be a falu életében.

A legtöbb vállalkozás a kereskedelmi és szolgáltatás-szektorból kerül ki. Jelenlétüknek és munkájuknak köszönhető, hogy Hernádon a munkanélküliség az országos átlag alatti.

Két különleges vállalkozás is dolgozik a faluban: Hernádon megépült a Talmácsi névvel fémjelzett

Hernád

oktatópálya és KRESZ-park, ami a motorozást szerető és megtanulni vágyó fiatalok és gyerekek kedvelt helye, de itt telepedett le a Palik Racing Team is.

A két legnagyobb vállalkozás és a többi kiveszi a részét a közösség életéből: rendszeresen vesznek részt a község rendezvényein és – nem utolsósorban – támogatják azokat, aminek révén gazdagabb programokkal léphetnek a nagyközönség elé.

CIVIL ENERGIÁK

Bár Hernád a 14. századig vezet vissza történelmét, múltjában gyökerező hagyományai nincsenek. Vanak viszont legújabb kori hagyományai, amelyek az elmúlt 25 esztendő alatt születtek és váltak a község identitásának alakítójává és részévé. Időről időre közös munkára serkentik az itt élőket, erősítik kötődésüket szűkebb lakóhelyükhöz. Ilyen hagyomány például a falunap, az őszi kulturális rendezvénysorozat, a farsangi bálók, a szüreti felvonulások, a minden esztendőben megrendezésre kerülő környezetvédelmi akciók. Minden hétre jut legalább egy rendezvény.

A számos önkormányzati intézmény által szervezett program mellett ma már számítani lehet a község 11 civil szervezetének rendezvényeire, alkotótevékenységére, a köz érdekében kifejtett energiájára is. A társadalmi szervezetek és az

önkormányzat egymás felé fordulása minőségi változást jelent a helyi közösségi életben, megadja azt a pluszt, amitől igazán élő, tevékeny és változásra képes a falu.

TÉRSÉGI ÉS KÜLFÖLDI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK A FEJLESZTÉS ÉRDEKÉBEN

Hernád község 1995 óta tagja az Ország Középe Önkormányzati Társulásnak, amely 2004-ben Ország Középe Többcélú Kistérségi Társulássá alakult. Tíz település együtt lát el oktatási, szociális, egészségügyi, területfejlesztési feladatokat, de rendszeresen a közös kulturális rendezvények is. Hernád község polgármestere 8 éve a társulás elnöke, így a falu ezer szállal kötődik ehhez a csoporthoz.

Községünk 2005-ben kezdeményezője és alapítója volt a kistérségben működő LEADER helyi akciócsoportnak. A tervezési munkákat is Hernád koordinálta. A térség 13 települését tömörítő akciócsoport megalkotta helyi vidékfejlesztési tervét, amelyet benyújtott az irányító hatóság felé. Akkor még nem részesültünk támogatásban, azonban a tapasztalatok, az összegyűjtött adatok és a kialakult együttműködések nagyban segítettek a 2007-ben újjáalakult helyi akciócsoport munkáját, a 2008-ban elkészült helyi vidékfejlesztési stratégia elkészítését és a „Felső-Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület” létrehozását. Mind

a 2005-ös, mind a 2008-as tervezésben kiemelkedő szerepet játszott az egyik civil szervezet vezetője, aki mindkét esetben irányította a tervezést, második alkalommal már mint a tervezést koordináló csoport vezetője. 2008 óta ő a Vidékfejlesztési Egyesület alelnöke.

A program végrehajtása érdekében jött létre a Felső-Homokhátság Vidékfejlesztési Egyesület, amely magyar együttműködéssel (NATURAMA) és külföldi kapcsolatokkal (Bajo de Guadalquivir – Spanyolország, Biored – Spanyolország, Portugália, Magyarország és Groupement Productivité Forestiere du Médoc – Franciaország) is rendelkezik.

Hernád testvértelepülési kapcsolatot alakított ki a szlovákiai Komáromszentpéterrel. Rendszeresek a találkozások, elsősorban kulturális és sportrendezvényeket tartanak közösen.

A kistérség is fontosnak tartja a határon túli együttműködést. A társulás megállapodást írt alá Szlovákia Udvardi kistérségével a kapcsolatok erősítésére. Sikeres közös pályázatok eredményeként olyan programok szervezésére nyílik lehetőség, amelyek erősítik és mélyítik a szlovákiai és az anyaországi magyarok jó kapcsolatát.

TUDATOS FEJLESZTÉSEK

A község műszaki és humán infrastruktúrája kiváló. A vonalas ellátórendszerek már a kilencvenes évek közepére kiépültek. Ezek elkészülésük sorrendje szerint: elektromos, vezetékesgáz-, telefon-, ivóvíz- és szennyvízcsatorna-hálózat, kábeltévé-, úthálózat, kommunális és állathulladék-gyűjtő (kistérségi). Az intézményrendszer is teljes: nevelési és oktatási intézmények, közművelődési intézmények, orvosi rendelők és közigazgatási intézmény.

Az átgondolt, tervszerű fejlesztések és a középület-állomány közeli fekvése révén lehetőség nyílt az épületek egységben történő megőrzésére.

A községháza, az iskola, az óvoda, a művelődési ház, az orvosi rendelők, a templom olyan intézmények, amelyek elsődleges információval szolgálnak mind a hernádiaknak, mind az idegeneknek. Az egyik legérdekesebb épületegyüttes most a templom-közösségi ház-Tájház együttese. A közösségi ház tervezésekor Balázs Mihály Ybl- és Kossuth-díjas építész-mérnök tudatosan olyan tervet alkotott, amely az egymástól 80 méterre található épületeket egységbe olvasztja, így teremtve meg a falu ezen részének építészeti egyöntetűségét.

Az AVOP-pályázat segítségével megépített főtéri park segít a falu középső része egységének megteremtésében, illetve generál új beruházásokat. A községháza, a benzinkút, valamint az ABC felújítása után a takarékszövetkezet is megszépült, majd ez év elején elkészült az új üzletház, amelynek emeletén lakások találhatók. 1-2 épület még felújításra vár, de remény van arra, hogy ezek is hamarosan elkészülnek, megvalósítva a faluközpont egységét.

Minden önkormányzati beruházásnál alapelv volt, hogy nemcsak az épületeket újítják meg, hanem azok kertjeit, parkjait. A ki- és lerekesztő kerítések helyett – ahol lehet – nyitott tereket hoztunk létre, olyan köztereket, közparkokat, ahová bárki betérhet. Két ilyen helyen (főtér, művelődési ház) mini játszótér is található. A kertek, parkok összeköttetést jelentenek az egyébként nagyon jó minőségű aszfaltburkolattal ellátott utakkal és járdákkal, amelyek mentén felfűződnek maguk az intézmények, középületek.

ÖSSZEFOGLALÁS

Hernád (1388-as írásos említése ellenére) új település, hiszen a történelem viharai miatt minden elpusztult, és a tényleges fejlődés csak a 20. század hetvenes éveitől indult el. Így nem voltak hagyományai, szinte mindent a nulláról kellett kezdeni.

A hagyományteremtést az önkormányzat indította el a kilencvenes években, majd ehhez csatlakoztak az egyre szaporodó civil szervezetek, a katolikus egyház és a vállalkozások is.

Nem kizárólag az infrastruktúra megteremtéséről volt szó, a helyi identitástudat alakítása is előtérbe került: községi címet alkottunk, megterveztük a község zászlaját, falunapot szerveztünk, újságot készítettünk, könyvet írtunk, díszpolgári címet alapítottunk.

A célokban, fejlesztésekben mindenhol megjelennek a közösségi összefogás által generált energiák. Megnyilvánul ez a létrehozott teljes infrastruktúrában, az emberek gondolkodásmódjában, az akarat-erőben, és abban az összefogásban, amelynek négy sarokpontját az önkormányzat, az egyház, a civil szervezetek és a vállalkozók alkotják.

Ezek az új energiák tükröződnek a közösségi rendezvényekben, melyeknek megszervezése, lebonyolítása önkormányzati irányítással, de széles körű civil és vállalkozói részvétellel zajlik. Új energiák jönnek létre az intézmények jó kapcsolata, a civil szervezetek összefogási képessége és a vállalkozók áldozatvállalása révén is.

Hernád nem lenne élhető, virágzó, aktív település, ha infrastrukturális fejlesztései nem történtek volna meg, ha vállalkozói és civil szervezetei nem vállalnának fel komoly, embert próbáló feladatokat is a közösség érdekében.

A Magyarországi Falumegújítási Díj I. helyezése a falufejlesztés legkiemelkedőbb minőségű megvalósításáért – 2007
Európai Falumegújítási Díj a falufejlesztés több területén végzett kiemelkedő teljesítményért – 2008

A múlt értékeivel a jövőért

Egy falu megújításának, fejlesztésének, az életminőség javításának számos lehetséges módja van. A módszerek megválasztását nagymértékben befolyásolják a falu történelmi tapasztalatai, a hagyományok, a szokások, az anyagi lehetőségek, a helyi tudás, valamint a készségek és képességek. Röviden bemutatjuk azt, ami Kazáron sikeresen bevált, amihez számos segítőt, támogatót, politikust, pályázati pénzt szereztünk, s ezáltal sok ötletet, elképzelést tudtunk megvalósítani az elmúlt években.

A jelenleg 2048 fős Kazár tipikus palóc falu, a varázslatos szépségű Nógrád megyében helyezkedik el. Ahogy az itt élők nevezik, „Palócföld” hegyes-dombos vidék.

Az első írásos emlékek 1221-ben Cazar néven említik, de a község határában található kelta település maradványai azt bizonyítják, hogy már jóval korábban lakott vidék volt. A Kazár név a magyarokhoz csatlakozó, a Kazár Birodalomból kiszakadt kazár (kabar) törzsek emlékét őrzi.

Kazár rendkívül gazdag hagyományait máig őrzi, a palócság hagyományainak ápolása, átörökítése a község életében mindig fontos szerepet játszott.

Sokszínű építészeti és kulturális öröksége, bányász múltja tükrözi a település egyediségét, értékét.

A település határában Közép-Európában egyedülálló vulkanikus képződmény látható, a 20 milliós éves riolituffa.

A KOMPLEX FALUMEGÚJÍTÁS KEZDETEI

A falu lakói, elsősorban a 30-40 év körüliek, az idősebb generáció néhány tagjával összefogva, közösen, 1991-ben Faluszépítő és Hagyományőrző Egyesületet alapított. Megfogalmazták céljaikat, elképzeléseiket, a tervekből programok, rendezvények születtek.

Az egyesület alapítói 1994-ben úgy gondolták, hogy önkormányzati képviselőként, döntéshozóként még többet tehetnének településükért. Az önkormányzati választások után, a testület tagjaiként elhatározták, hogy a faluban élő emberekkel, szakemberekkel közösen fogalmazzák meg, milyennek is szeretnék látni ezt a kis palóc falut 10-15 év múlva. Ezekből a tervekből és elképzelésekből született meg a település 10 évre szóló, hosszú távú fejlesztési programja.

Az önkormányzat 1996-ban kezdte el konkrét falumegújítási munkáját.

A település meghatározó közéleti szereplői és szakemberei megértették: Kazár jövője a múltjában gyökerezik. Rájöttek, hogy a fejlesztési elképzeléseknek a múlt megőrzésére, az értékek feldolgozására, a helyi tudás felkutatására, valamint a régi, hagyományos épületek új funkcióba helyezésére kell irányulniuk.

A program kidolgozásakor az önkormányzat kereste a település egyediségét és különlegességeit, a hangsúlyt pedig az identitástudat erősítésére, a közösség építésére helyezte, hiszen ahhoz, hogy az emberek, a település lakói magukénak érezzék a települést, szükség van a mentális, kulturális környezet megteremtésére.

Nekünk, a fejlesztés elgondolóinak, az volt a célunk, hogy a falvakra jellemző bezárkózást és múltba fordulást felváltsa a fejlődés, és településünk múltjára, tradícióira építeni tudó, a ma lehetőségeit megragadni képes helyé váljon. Azért dolgozunk, hogy a falusi élet versenyképes alternatívát jelentsen a városba költözéssel szemben.

A falumegújítás, nekünk, a felújításnál jóval többet jelentett, beleértettük az alkalmazkodást, a hozzáigazodást a megváltozott körülményekhez, vagyis a falu új életre keltését. Változtatni akartunk a falu életén, a megújulást kívántuk elősegíteni.

A falu megújítását komplexen kezeltük: a falurekonstrukción kívül közösségépítő mozgalmat indítottunk, amely fokozottan támaszkodott a lakosság önszervező erejére. Tudatosan segítettük, támogattuk a civil szervezetek létrehozását. Számítottunk a lakosságra, a helyi közösségekre, a lokálpatriotizmusra, megteremtettük a szervezeti kereteket, a

pénzügyi feltételeket, amelyek a falu hosszú távú stratégiáját határozták meg.

A kezdetektől olyan fejlesztések megvalósítására törekedtünk, amelyek javítják a faluban élők komfortérzetét (pl. gyógyszertár, takarékszövetkezet, iskola, óvoda, egészségügyi központ, faluközpont kialakítása), ezáltal életminőségét, valamint biztosítják a vállalkozások számára is szükséges infrastruktúrát (pl. gáz, víz, szennyvíz, belvíz, út). Közhasznú társaságot hoztunk létre a foglalkoztatás bővítésére, közterületek karbantartására és a szociális étkezetés biztosítására.

AZ ÓFALU PROGRAM

Önkormányzatunk 1997-ben alkotta meg a helyi védelemről szóló rendeletét, amellyel településrészeket, épületegyütteseket, az utcaképet kívántuk megőrizni.

1998-ban indult el az Ófalu program, amely új szemléletet alakított ki az örökségvédelem és a településrehabilitáció összekapcsolásával, s melyet helyi és Kazárról elszármazott, fiatal építészek dolgoztak ki a település meghatározó szereplőivel, civil szervezeteivel és vállalkozóival együtt. A programot több

fórumon, falugyűlésen, vállalkozói csoportülésen, civil szervezeti ülésen egyeztetjük a falu lakosaival.

Mivel kezdetben nem rendelkezünk jelentősebb forrásokkal, pályázati pénzek is csak elvétve akadtak, ezért az egyszerűbb, kisebb feladatokra helyeztük a hangsúlyt, apró lépésekkel haladtunk céljaink felé:

- A térség hat településével közösen pályáztunk faluszépítési feladatokra, a régi, jellegtelen buszmegálló helyére stílusos palóckontyos, fából készített buszmegállókat építettünk.
- A járdák felújítása után fából utcajelző táblákat helyeztünk ki, melyekre az utcanevek mellé felkerültek a régi dűlőnevek is, hiszen a kazáriak az Árpád utat ma is Boszorátként, a Petőfi utat Fontosként, a Dózsa György utat Meggyesmárként ismerik.
- A faluban 15 darab pletykapadot helyeztünk el arra a hagyományra építve, hogy régen a falusi asszonyok a munka végeztével kiültek a padra egy jót beszélgetni, pletykálni. Ennek az ötletnek hatalmas sikere volt.

Majd elkezdtük az Ófalu központ átalakítását, az épületek felújítását. A cél nem egy skanzen jellegű falu létrehozása volt, hanem élő, a mai igényeknek megfelelő élettér kialakítása, melyet nap mint nap használni tud a falu lakossága: fiatalok, idősök és természetesen az ide érkező turisták is.

A faluközpont helyreállítására külön tanulmányterv készült.

- A felújított egészségház a régi általános iskolából került kialakításra. Itt található az I. és II. világháborús emlékmű, melyre 1992-ben került visza a turulmadár.
- Kazár történetét, múltját nagymértékben meghatározta a bányászat, ezért bányászházat alakítottunk ki egy régi palóc épületből, melyben a lakosság segítségével összegyűjtött bányászati eszközökből és emlékekből rendeztünk kiállítást. 1998-ban, az immár hagyománnyá vált bányásznapon Bányász emlékparkot és Bányász emlékművet avattunk, mely a bányászereksétségekben elhunyt kazári bányászok névsorát őrzi. A település bányászmúltját több kiadvány is őrzi (Tárnák a falu alatt, Kazári évszázadok).
- A tájház 2003-tól várja a látogatókat a régi palóc életmód eszközeivel, tárgyaival, viseleteivel.
- A régi, lebontásra ítélt harangozó- és kántorlakásból 30 fő befogadóképességű kulcsosház épült, mely ma erdei iskolaként és szálláshelyként működik.
- Szintén egy régi palóc épület felújításával készült el 2003-ban a kézművesház, mely már évek óta

rendezvények, kiállítások, programok és kézműves-foglalkozások helyszíne, de itt található a Tourinform iroda is.

- Az egyik felújított épületben kapott helyet Bagi András – országosan is – egyedülálló, több, mint 500 darabból álló vasaló- és öntvénykiállítása, majd egy másik épületben gyufacímke- és hamutartó-gyűjteménye is helyet kapott.
- Fontos eleme volt az Ófalu programnak az 1890-es évek végén épült régi magtár megőrzése. Régi jellegét megőriztük és így lett a település fő közösségi színtere. Az alsó szinten Teleház és Foglalkoztatási Információs Pont működik, a középső szint a falugyűlések, rendezvények, fórumok, kiállítások és kulturális programok helyszíne lett. Itt a településen élő idősektől összegyűjtött, eredeti palóc falvédőkből rendezett különleges kiállítás is látható. Az épület felső szintjén irodák kerültek kialakításra. Az épület 2003-tól Civil Szolgáltató Központként funkcionál, itt tevékenykednek a település civil szervezetei, itt működik a Helyi Vidékfejlesztési Iroda, a LEADER-akciócsoport munkaszervezete is.
- A program következő ütemeként a település közepén elhelyezkedő illegális személtérakó területet megszüntettük, és a Kiszréten egy szabadidőparkot alakítottunk ki, kerékpárutakkal, játszótérrel.

ÉLHETŐ TELEPÜLÉS

Munkánk során mindig kerestük azokat a pontokat, amelyekkel a lakosság kapcsolódni tud a hosszú távú fejlesztési programhoz. Helyi pályázatok kiírásával, az újszerű ötletek megvalósításának támogatásával ösztönöztük és ösztönözzük az itt élőket, hogy vegyenek részt a fejlesztési tervek megvalósításában. Ezért hoztuk létre 2003-ban a „Faluörökség” díjat. Az elismeréssel minden évben azokat a magánszemélyeket tüntetjük ki, akik a tulajdonukban lévő, OMF- vagy helyi védettség alatt álló, eredeti palóc parasztházakat a népi építészeti stílusjegyeket megőrizve újítják fel, ezzel is hozzájárulva a Kazáron folyó, hosszú múltra visszatekintő hagyományörzéshez. Eddig több mint 10 elismerést adományoztunk.

Nagy figyelmet fordítunk intézményeink, közösségi épületeink fejlesztésére és felújítására is, hiszen egy falu jövőjét az intézményeiben folyó munka nagymértékben meghatározza. Elkészítettük intézményeink felújítási tervét, a felújítások ütemezését. A sort az iskola nyitotta 3 ütemben, ezt követte az

óvoda, az idősek napközi otthona, a sportklub és a ravatalozó. Ennek eredményeként intézményeink ma már korszerűek, szépek, minden igényt kielégítenek.

Mindig a tervekhez, az ötletekhez kerestük a pályázati lehetőségeket, és nem a pályázati kiírások határozták meg fejlesztési elképzeléseinket.

Iskolánk fejlesztése 1998-ban kezdődött az alsó tagozatos épület felújításával, majd a központi fűtés és a tornaterem felújításával. Ezt követte az épület bővítése 4 új tanteremmel, új informatikai eszközökkel. Ezen kívül stúdió és könyvtár is kialakításra került. Mikrotérségi szerepet betöltő iskolánk bővítése jelenleg is folyamatban van: 2010 tavaszán készülnek el az új tantermek és a tornacsarnok.

Az Aba Sámuel Általános és Alapfokú Művészeti Iskola jelenleg ma már 4 település (Kazár, Rákócziháza, Vizslás és Dorogháza) által fenntartott iskolatársulásként működik. Az óvoda épületét is sikerült felújítanunk. A nevelési programot összehangoltuk az iskola pedagógiai programjával.

2006-ban az iskolakonyha felújítása zajlott, az épületrész bővítésével, kapacitásnöveléssel. Az iskolakonyha nemcsak a tanulói étkeztetést végzi: a település 40 fős óvodájának, valamint a településen működő, naponta 25-30 idős ember ellátását biztosító idősek napközi otthonának étkeztetését is biztosítja. Emellett további 50 idős ember kap meleg ebédet a konyháról a házi segítségnyújtás keretében.

Kazár hagyományainak ápolását, fiatalokkal való megismertetését, továbbörökítését, átadását első számú feladatunknak tekintjük. A településhez való kötődés erősítéséhez szükség van arra, hogy az itt élők megismerjék elődeik életét, valamint azokat az értékeket, amiket ránk hagytak. Éppen ezért – döntésünknek megfelelően – az iskola tantervébe bekerült a helytörténet, a néptánc és a népzene tanítása. Az idősebb korosztályt pedig arra ösztönöztük, hogy gyűjtsék össze a településen fellelhető tárgyi és szellemi értékeket.

Nagyon büszkék vagyunk a Kazár Néptáncgyűjtésre. A csapat az elmúlt években több euró-

pai országban járt, mindenhol nagy sikert arattak. Az iskola tanulóiból alakult Kabar zenekar nagyon sok helyre eljutott már. Ifjú zenészeink amerikai turnén is részt vettek, így több ezer kilométerre elvitték a palóc értékeket és hagyományokat.

Kazáron minden közösségnek sajátos arculata van. Időt és energiát nem sajnálva vesznek részt a településen folyó építő-szépítő munkában, a falu programjainak és rendezvényeinek szervezésében. Munkájuk során olyan rejtett emberi képességek, tudások, tartalékok kerültek felszínre, amelyeket ezen közösségek nélkül soha nem ismerhettünk volna meg.

Településünkön az elmúlt években megerősödtek a civil szerveződések. Az önkormányzat nagyon jó kapcsolatot alakított ki az egyesületekkel, az együttműködés rendszeres. Minden évben lehetőséget biztosítunk arra, hogy megfogalmazzák javaslataikat az önkormányzati költségvetés előkészítésének időszakában.

A közösségi színterek erősítésének legfontosabb célja az, hogy egyre több korosztály számára biztosítsuk a szükséges feltételeket a szórakozáshoz, az együttléthez, a közös tevékenységekhez, így mindent megteszünk, hogy segítsük a generációk találkozását. Önkormányzatunk a pályázati munkában is támogatja, sőt, ösztönzi a civileket. Segítséget nyújtunk a pályázati anyagok összeállításában, illetve a szükséges önrész biztosításában, hiszen a szervezetek csak így tudnak megerősödni és biztos alapokat teremteni önmaguknak.

Jelenleg nyolc aktívan tevékenykedő civil szervezet működik Kazáron. Ezek a közösségek mind a fejlesztésekben, mind a programok megvalósításában szorosan együttműködnek egymással és az önkormányzattal. Vidékfejlesztési, faluszépítő és hagyományörző, kulturális, környezeti és értékvédő, ifjúsági, sport-, polgárőr egyesületek segítenek a település szépítésében, a kulturális, közösségi, hagyományörző, szabadidős programok megszervezésében és lebonyolításában, az értékek gyűjtésében, megőrzésében, átörökítésében.

Kiemelt feladat az identitás erősítése.

Ahhoz, hogy a faluban élők magukénak érezzék a települést, szükség van a közösségi kötődést biztosító kulturális környezet megteremtésére, és nagyon fontos a külvilágra való nyitás és kapcsolatépítés is.

Településünk az idősekkel kapcsolatos munkájáért 2007-ben elnyerte az „Idősbarát önkormányzat” díjat.

Önkormányzatunk 8 éve jelenteti meg a „Kazári Élet és Szó” helyi újságot, melyet a lakosság fo-

lyamatos tájékoztatása érdekében hoztunk létre. Az újságban az önkormányzat tevékenységének, fejlesztési terveinek, futó projektjeinek bemutatása mellett lehetőséget biztosítunk a településen működő intézmények, civil szervezetek munkájának bemutatására, hogy az itt élők megismerhessék a településért folyó munkát.

Ahhoz, hogy egy falu a turizmus térképére is felkerüljön, gondozottságot, rendezettséget, kulturáltságot kell felmutatni, valamint egyedi arculattal kell bekerülni a köztudatba, hiszen az emberek egyre „éhesebbek” az olyan aktív, személyes élményre, amelyet csak egy kis közösség egy harmonikus falu tud nyújtani.

Ezért a fejlesztési elképzelések készítése időszakában megfogalmazzuk azt is, milyen típusú rendezvényeket, programokat kívánunk megszervezni rendszeresen Kazáron.

A „Muzsikál az erdő” programsorozat az ország szinte minden részéről vonzza a komolyzenét, a túrázást és a természetet kedvelőket.

A kazári búcsú keretében 1991 óta Nemzetközi Folklor Találkozót szervezünk.

A 3 napos programon minden évben a néptánc, a népzene és a díjugratás szerelmesei gyűlnek össze.

Kazár legérdekesebb, országosan is egyedülálló rendezvénye a május végi laskafesztivál és tócsniparti, amely több ezer embert csábít a településre. A főzőversenyen és fesztiválon a látogatók megköstölhetik az igazi palóc ízeket.

Az önkormányzat törekszik arra, hogy a nagyrendezvényeken kívül a faluban élő minden korosztály számára is biztosítson programot, így a gyerekeknek és fiataloknak is legyen önálló rendezvénye. Évente kerül megrendezésre a gyermeknap, és több, az intézmények által szervezett rendezvény pl. versenyek, vetélkedők, farsang, karácsonyi ünnepség, kirándulások, táborok.

Munkánkban kezdetektől fogva kiemelt szerepet kap a helyi lakosság identitástudatának és a településhez való kötődésének erősítése.

A fiatalok és az idősebbek településhez való kötődésének erősítésében nagy szerepet játszik a helyi népviselet, a régi értékek tudatos gyűjtése és rendezése.

Mind a helyi rendezvényeken, mind más, olyan kulturális és szakmai rendezvényeken, kiállításokon, vásárokon, melyeken településünk megjelenik, országszerte híres népviseletünket bemutatják a gyerekek, lányok, asszonyok.

A kazári viseletről készült fotókból kiállítást rendeztünk, és ilyen – a diákokról készült – képek kerültek kifüggesztésre a helyi iskolában is.

A tájházban a kazári népviselet bemutatására bakiállítást rendezett be az önkormányzat, melynek igen nagy sikere van a látogatók körében, akik részéről sokszor igény jelentkezik népviseleti baba megvásárlására.

A jövőben fontos feladatot jelent, hogy a kézzel készített és díszített ruhák népviseleti ruhák elkészítésébe is bevonják az idősek a fiatalokat, hiszen ez az örökség így lesz képes fennmaradni a következő generációk számára is.

2005-ben „Kazári arcok” címmel fotókiállítást rendeztünk. Több mint 500 képet állítottunk ki, helyi arcokat, embereket, életképeket mutattunk be. A kazári viselet fotózására a salgótarjáni fotóklub tagjait kértük meg.

Az önkormányzat hivatalának épületében a folyosón is kazári arcokból készített képeket helyeztünk el.

Nyugdíjasaink filmet készítettek „A bölcsőtől a sírig” címmel, a helyi népviselet életkoronkénti változásának bemutatásáról. A filmet a Magyar Televízió és a Duna Televízió is bemutatta.

„Kazári ízek” címmel szakácskönyvet készítettünk. A recepteket a nyugdíjas egyesület tagjai gyűjtötték össze. A szervezet tagjai a színes kiadvány elkészítésében is közreműködtek: megsütötték és megfőzték az ételeket, melyekről fotókat készítettünk.

1996-ban alkottuk meg a település címerét és zászlaját, marketingmunkánk fontos elemeként. A címer megjelenik minden kiadványon, képeslapokon, szóróanyagokon (pl. hűtőmagnes, kulcstartó, pohár). Minden közintézményünkben címeres poharakat rendszeresítettünk. Az utóbbi években egyre több eszközt alkalmazunk településünk népszerűsítésére, az összetartozás kifejezésére: ilyenek a rendezvényekre készített, a település nevével, címerével, logójával ellátott kötények, pólók, szatyrok.

2006-ban bekapcsolódtunk az „Egészséges települések” programjába, azóta szervezzük az egészségnapot, mely a település életében már hagyományá vált, a 2007. évet pedig az „Egészség éve”-vé nyilvánítottuk. Az egészségterv részeként beszerezettünk 20 db új kerékpárt is, így több alkalommal szervezhetünk kerékpártúrát a falu lakóinak és a turistáknak is. Az egészséges táplálkozás népszerűsítése érdekében elkészítettük „Kazár egészséges ízei” című receptgyűjteményünket.

A település legnagyobb, országos jelentőséggel bíró rendezvényén, a kazári búcsún minden évben Kazár Díszpolgára címmel és oklevéllel jutalmazzuk a településen tevékenykedő, a településért sokat tevő, köztiszteletben álló személyeket.

2003-ban indítottuk el, és azóta rendszeresen megrendezzük a Kazárról elszármazottak találkozóját, melynek célja a településen folyó fejlesztési programok bemutatása azoknak, akik szülőfalujukból elköltöztek. Ezzel szeretnénk megőrizni és erősíteni kötődésüket a településhez, egykori otthonukhoz.

Az évek során arra is rá kellett jönnünk, hogy egyedül nem megy. Ahhoz, hogy tovább tudjunk lépni, partnerségre, együttműködésre van szükség.

Az együttműködés jó példája az, hogy körjegyzőséget alakítottunk a két szomszédos településsel, Rákócziabányával és Vizslással. Tagjai vagyunk a Salgótarjáni Többcélú Kistérségi Társulásának, részt veszünk a TÖOSZ és a Bányásztelepülések Országos Szövetségének munkájában.

Vezető szerepet vállaltunk vidékfejlesztési programok szervezésében is, így vezetői voltunk a LEADER+ programnak, és bekapcsolódtunk a 2007–2013 közötti LEADER+ programba is.

Térségfejlesztő munkánkba a helyi és a térségben élő fiatalokat is bevontunk. Ők elsősorban pályázatírással, pályázatok lebonyolításával, tanácsadással, információnyújtással foglalkoznak.

Fontosnak tartjuk a határon átnyúló együttműködések kialakítását is. Az elmúlt években nagyon jó kapcsolatot építettünk ki szlovákiai és erdélyi településekkel, a LEADER-program keretében pedig több európai országgal.

Azt valljuk, hogy a siker záloga az együttgondolkodásban rejlik. Fejleszteni kell a tudásbázist, meg

kell őrizni az adott hely szellemiségét, a település szépségét és karakterét, tapasztalatot és élményt kell biztosítani a látogatók számára.

Fontos, hogy érezzék az emberek: jó kazárinak lenni, és ők is fontosak a település sikerének elérésében, és részt vehetnek a település formálásában, és büszkéek lehetnek falujukra.

Kunsziget

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2007

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2009

Mécsestől fényfüggönyig

Kunsziget az ország nyugati kapujában, Gyórtól 17 kilométer távolságban, a Mosoni-Duna partján található település, ahol 410 lakásban 1230 lakos él.

Földrajzi elhelyezkedését tekintve a Kisalföldhöz, hit- és hagyományvilágát elemezve a Szigetközhöz tartozó falu. Megközelíteni az M1-es autópályáról, az 1-es főútról, valamint a szigetközi autó- és kerékpárútról lehet.

Itt húzódott a Római Birodalom határa, a limes, az őrtorony és a víz alatti kikötő maradványait ma is nemzetközi régészek kutatják.

A település kül- és belterülete közel 2000 hektár nagyságú, melyből az 1700 hektáros külterület nagy része szántó, továbbá erdő és rét. 100 hektár nagyságú terület fokozottan védett, a Fertő-Hanság Nemzeti Park része.

A település nevét először 1443-ban kelt alapító okiratban olvashatjuk Zégeth néven, később Öttevény-Sziget, majd Kunsziget nevét viseli a település.

Az itt élő lakosság élet- és munkakörülményeit a falu földrajzi helyzete, a Mosoni-Duna hordalékta-laja határozta meg. A Duna és holtágai által közrezárt szigeten a megélhetést a mezőgazdaság és állattenyésztés biztosította, majd az 1560-as években kialakul a hajós molnárság.

A XIX. század első felében világhírűvé válik a zöldségtermesztés. A falu fejlődését, fennmaradását az itt élő lakosság összefogása, föld-, munka- és vendégszeretete biztosította.

Az 1950-es években megalakult mgtsz a növénytermesztés, állattenyésztés ágazatok mellett húsfel-

dolgozást is végzett, saját húsboltjaiban árusította termékeit.

A FALUMEGÚJÍTÁS ELŐZMÉNYEI

Dolgozói létszáma a társadalmi-gazdasági struktúraváltás miatt 1990-re jelentősen lecsökkent, iparágak szűntek meg, a lakosság egy része ekkor már máshol, a közeli városban keres munkát. A falut az alvó településsé válás, az erős népességfogyás fenyegeti, ekkor csupán néhány magánvállalkozó található a településen.

A falu közigazgatása közös tanácsi rendszerben valósult meg 1990-ig, a lakosság akarata, elképzelése csak részben érvényesült. Kunsziget infrastrukturális ellátottsága közepes szintű, a közművek közül villamos árammal, ivóvízhálózattal és néhány telefonkészülékkel rendelkezik csupán a településünk.

Ekkor szolgáltatásaink alacsony szintűek. Az iskola csak 1–4 osztállyal működik (1978–1990), az orvosi feladatellátás heti két alkalommal történik, gyógyszerári ellátás nincs a faluban.

Az iskolakörzetesítés során, az 1910-ben épült korszerű iskolaépület néhány tanterme üressé válik, itt 1978-ban nyílik meg a napközi otthonos óvoda, mely ma a Tündérvár Óvoda nevet viseli.

1990-ben az önkormányzati rendszer bevezetésével a település visszakapja önállóságát, és dinamikus fejlődésnek indul.

A FALUMEGÚJÍTÁS ALAPJAI:

- A falu érdeke a legmagasabb szintű érdekké válik mindannyiunk számára;
- Közös, felelős gondolkodás a település fennmaradása érdekében;
- Komplex fejlesztések megvalósítása, a fenntartható fejlődés biztosítása;
- Fejlett infrastruktúra-hálózat kialakítása;
- Szellemi, kulturális, gazdasági örökség őrzése;
- Fejlődést, fennmaradást szolgáló lehetőségek kihasználása, felkutatása, megfelelő településrendezési terv alapján;
- Az identitás erősítésének fontossága.

A FALUMEGÚJÍTÁS FOLYAMATA

A 90-es évek elején sorra szűntek meg a törvényi változások miatt a téeszek. Kunszigeten veszélybe került az első számú munkalehetőség. Az 1993-as kárpótlásról szóló törvény új lehetőséget és lendü-

letet adott a falu lakossága számára. Az egyeztetések éveken át folytak, a kárpótlásra csak 1998-ban – szinte az országban utolsóként – került sor. Addig a szövetkezet, mint művelésre kötelezett gondozta a földeket.

1998-ra világossá vált, hogy a mezőgazdasági kisvállalkozások életképtelenek, a nosztalgia kevésnek bizonyul a földek műveléséhez. A kárpótlás után a lakosság a szövetkezetnek, mint korábbi művelőnek adta haszonbérbe a földeket, ezzel biztosítva a termelőszövetkezet folyamatos működését.

Időközben felcsillan a zöldmezős beruházás megvalósításának lehetősége, a képviselő-testület felismeri és keresi az utat, hogy valósággá váljon. Sorozatos tárgyalások, konstruktív együttműködés jellemzi az 1993–94-es esztendőket. Az önkormányzat kezdeményezésére a kunszigeti polgárok a viszsza kapott tulajdonokból 1 aranykoronát vagy annak töredékét ajánlottak fel egy létesítendő ipari parkra, felismerve, hogy az alvó településből fejlődő település válhat. A munkalehetőségek megteremtésével a generációk együtt maradnak, segítik egymást.

Az ipari park a „Káposztáskertek területén” épült meg. Az aranykoronának megfelelő nagyságú földterületet az önkormányzat eladta egy német beruházónak, az első idetelepülő cég, a gumi alkatrészeket gyártó AGS-Co Bt. üzemét 1994 nyarán kezdték építeni. A foglalkoztatottak száma száz fő alatt volt az üzem 1995-ös átadásakor, melyet azóta több ütemben, több üzemcsarnokkal bővítettek. 1996-ban 400 fő, 2006-ban 900 fő dolgozik itt. Az AGS-Co Bt.-ből Federal Mogul Hungary Kft. vált. Munkalehetőség szempontjából az üzem régiós szerepet tölt be, 50 településről járnak Kunszigetre dolgozni.

Az összefogás újabb lehetőséget adott: 1996-ban elkezdődött a második üzem, az elektrooptikai alkatrészeket gyártó SICK Kft. építése. Egy évvel később adják át az üzemet, amely akkor 24 főnek adott munkát. A csarnokot legutóbb 2008-ban bővítették, jelenleg 240 főt foglalkoztat.

Az ipari üzemek a lakosság segítségével valósultak meg, az aranykorona-felajánlások értékét az ajándékozási szerződésben megjelölt szándék szerint visszaforgattuk közcélra, pl. templomfűtésre, óvodai, iskolai eszközök beszerzésére.

Napjainkban is folyamatosan működik a Zöld Mező Termelőszövetkezet, dolgozóinak száma 60 fő.

A szolgáltatást biztosító vállalkozások száma 59-re emelkedett. Elmondhatjuk, hogy az 1237 lakosú településen, ma több mint 1000 munkahely van.

A FALUMEGÚJÍTÁS „HOZOMÁNYA”

- Az alvó településből élő, fejlődő, fennmaradó faluvá váltunk;
- Az iparüzési adóbevétel részben biztonságossá teszi a falu működését;
- A fejlődés érdekében elkötelezetté válik a lakosság;
- Kialakul a civil szervezetek erős közössége (13 szervezet 650 taggal);
- Biztosított a generációk együttélése, idősek gondozása.

A MUNKAHELYTEREMTÉS KOMPLEX FEJLESZTÉST KÖVETELT, EREDMÉNYE:

- Az alapfokú oktatás (1–8 osztály) biztosítása, nyelvoktatás, számítástechnika, néptánc, hagyományok;
- Az önálló orvosi körzet kialakítása (1999);
- A védőnői szolgálat önállósága;
- A gyógyszerügyi ellátás biztosítása;
- Az iskolai oktatás biztosítása 1–8 osztályban 1990-től; 2007-től alapítványi működéssel kéttannyelvű iskola működtetése;
- A sport, a szabadidő, a kultúra terén a tárgyi és a személyi feltételek megteremtése;
- A házi segítségnyújtás biztosítása (hét végén is);
- Az építési telkek kialakítása – első lakáshoz jutási támogatás;
- A felnőttek és fiatalok oktatásának támogatása;
- Az ösztöndíjrendszer kialakítása.

FALUMEGÚJÍTÁSI TEVÉKENYSÉGÜNK ÚJABB PILLÉREI:

- A természeti és épített örökség védelme;
- Turisztikai adottságaink kihasználása.

Községünk kimagasló természeti értékei, védett növény- és állatvilága és a Mosoni-Duna csodálatos partja is sok turistát vonz. A kerékpáros-, vízi-, gyalogos- és ökoturizmus alapjai adóttak. Célunk strand, csónakkikötő, tanösvény, madárfigyelő hely kialakítása.

Az idelátogató turisták műfüves, tenisz- és tekepályán szórakozhatnak, a 600 m²-es sportcsarnok kiváló lehetőséget ad a szabadidő tartalmas eltöltésére.

Községünk építészeti öröksége a XVIII. században épült Szent Antal fogadalmi kápolna.

Sikeres LEADER-pályázatok adnak lehetőséget az 1843-ban épült római katolikus templom felújítására, továbbá szakrális közösségi kulturális tér kialakítására a templommal egyidős plébániaépület udvarán.

Európai hírű hagyományunk a Krisztuskeresés: húsvét hajnalán, az országból több százan keresik fel a településünket.

CIVIL ERŐ A FALUMEGÚJÍTÁSBAN

A falumegújítási tevékenységünkben kimagasló szerepük van a civil szervezeteknek. Míg 1990-ben 4 civil szervezet működött, ma számuk 13, taglétszámuk a lakosság 50%-a. Céljuk az önkormányzattal, a lakossággal közösen erősíteni és javítani a szolgáltatások színvonalát.

A falu közbiztonságához 11 kamerás térfigyelő rendszer járul hozzá, Kunsziget Község Polgárságának sikeres pályázata nyomán.

Folyamatos pályázatok segítik Kunsziget Község Önkéntes Tűzoltó Egyesületének munkáját.

Az Ifúsági Érdekegyeztető Fórum javaslataival segíti munkánkat.

Falunk a Virágos Magyarországért Mozgalom többszöri díjazottja, ebben nagy szerepe van a Kunszigeti Faluszépitő Egyesületnek is.

A Szigetgyöngye Nyugdijas Klub felvállalta a falu kulturális életének színessé tételét. Előadásaira, országot megismerő kirándulásaira várják a falu lakosságát. Énekkara több elismerő címet szerzett, különböző fesztiválokon.

Szabadidő, sportcélú egyesületeink:

- Kunsziget Sportegyesület 1946-ban alakult, több szakosztállyal működik, az önálló jogi személyiségű Kunszigeti Teke Egyesület kiváló eredményeket ér el.
- Kunsziget Sporthorgász Egyesület 120 taggal, a szórakozáson túl, óvja természeti értékeinket is.
- Polgári Hagyományörző Kulturális Egyesület előadásai, rendezvényei segítik falunk életét, közművelődését.

A civil szervezetek munkáját költségvetésünkben pályázati rendszeren át támogatjuk.

Önkormányzatunk 2007-ben elnyerte az „Idősbarát Önkormányzat” címet, 2006-ban, 2009-ben a megyei cím birtokosa. A címekért sokat tettek a civil szervezetek is.

Segíti falumegújító munkánkat a helyi média, a havonta megjelenő Kunszigeti Hírmondó című ingyenes újság, a helyi kábeltelevízió, a Kunszigeti Híradó tévéműsor, valamint az e-Magyarország pont és Teleház.

KAPCSOLATAINK

Önkormányzatunk tagja a Szigetközi Önkormányzatok Szövetségének, a Rábcatorok Regionális Térségfejlesztési Társulásnak, a Felső-Duna Mente Térségfejlesztési Társulásnak, a Győri Többcélú Kistérségi Társulásnak, MÖSZ-nek, a TÖOSZ-nak. Testvérkapcsolatunk az idén 20 éves Nyáradgálfalva és térségével (Románia, Erdély).

KIEMELKEDŐ RENDEZVÉNYEINK:

- Virágvasárnapi Passió – Szigetgyöngye Nyugdíjas Klub Énekkara;
- Gondolj a Holnapra – Egészségnap – Szigetgyöngye Nyugdíjas Klub, Ifjúsági Érdekegyeztető Fórum, önkormányzat intézményei;
- Borverseny és hagyományos ételek bemutatója – Kunszigeti Faluszépítő Egyesület;

- „Mozdulj az Egészségedért Kunsziget” – Sportnap – Kunsziget Sportegyesület;
- Szent Lőrinc-napok, Szent Antal ünnepe, Krisztuskeresés – Római Katolikus Egyházközség, Kunszigeti Polgári Hagyományörző és Kulturális Egyesület;
- „Egy iskola – egy polgárőr nap” – Kunsziget Község Polgárőrsége, Kunsziget Község Önkéntes Tűzoltó Egyesülete;
- Szüreti nap – oktatási intézmények, Szigetgyöngye Nyugdíjas Klub, Ifjúsági Érdekegyeztető Fórum, önkormányzat intézményei;
- Hősök napja – önkormányzat intézményei;
- Adventi vásár és hangverseny – több civil szervezet, oktatási intézmények;
- Elszármazottak találkozója – önkormányzat, intézmények, civil szervezetek.

ÚJ ERŐ KUNSZIGET MEGÚJULÁSÁBAN:

- A fiatalok szerepének további erősítése;
- Vállalkozások számának emelkedése;
- A civil szervezetek működésének erősítése;
- Az egyház és az önkormányzat egymást segítő tevékenységének fokozása (pályázatok);

- Turisztikai fejlesztések megvalósítása (vízi, lovas-, agro-, öko-, termál-);
- Alternatív energiahasznosítás középületek felújításánál;
- Szélerőműpark megépítése;
- Termálvíz hasznosítása – Kunsziget Termálfalu-projekt megvalósítása.

Céljaink között fontos a természeti és épített örökség védelme, a földrajzi és természeti adottságok általi fejlődés biztosítása, a termálvízkinccs kihasználása, termálfalu építése, valamint a Mosoni-Duna turisztikai értékeinek, vonzerejének erősítése.

A FALUMEGÚJÍTÁS ÚTJA KUNSZIGETEN

Ősi mezőgazdaságból, állattenyésztésből, halászatból élő – világhírű zöldségtermesztésű – település, példa értékű környezeti gazdálkodású, zöldmezős beruházással helyi, térségi, regionális szinten munkahelyeket teremt, ehhez biztosítja a magas szintű szolgáltatásokat.

Kunsziget község fejlesztési folyamatában tükröződik a falumegújítási pályázatok célja: az ősidők óta lakott település ma is él, fejlődik, élhető, fenntartható településsé vált. A kor kihívásainak megfelelően, keresi és megtalálja az utat a fennmaradáshoz, céljait az önkormányzat együtt valósítja meg a lakossággal és a civil szervezetekkel.

Kiemelten figyel a fiatal és az idős korosztályra, így biztosítja a generációk kölcsönös egymásra hatását. Térségi-regionális kapcsolata erős, mintaértékű.

Összegzésül elmondhatjuk: a falumegújítás sokrétű, szerteágazó, mindent felölelő és átható folyamat, mely az ott élők felismerésén, tenni akarásán túl átgondolt, komplex tevékenység.

Úgy érezzük, hogy a legnagyobb magyar, gróf Széchenyi István gondolatai Kunszigetre különösen igazak: „Egynek minden nehéz, soknak semmi sem lehetetlen.”

Paloznak

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2007

A mosoly faluja

Paloznak a Balaton északi partján, Balatonfüred vonzáskörzetében lévő kistelepülés. A falu a középkorban fontos egyházi hely volt, azonban a török korban elnéptelenedett és jelentőségét nem szerezte vissza. A lakosság főleg mezőgazdaságból, szőlőművelésből élt.

Míg a szomszédos településeken a XX. századra fejlett fürdőkultúra és társadalmi élet alakult ki, a lakosságszám folyamatosan nőtt, fürdőtelepek alakultak ki, Paloznaknak sem vasútállomása sem strandja nem létesült, így a fejlődés megállt a településen. 1962-ben önállóságát megszüntették: Alsóörshöz, majd 1969-től Csopakhoz tartozott. 1974-ben megszűnt az általános iskolai oktatás is a községben.

Bár a Balatonfüredi járás fejlesztési koncepciója 1980-ban még funkció nélküli településként jelle-

mezte Paloznakot és mindennemű fejlesztést értelmetlennek tartott, lassú sorvadásra ítélve a falut. Az elvándorlás a 80-as években jelentős volt, és ezt csak részben ellensúlyozta néhány nyaralóból lett újonnan beköltöző, a lélekszám 10-15%-kal csökkent, 330-350 fő körül alakult. A nyaralók, a falusi romantikára vágók azonban a 80-as évektől fokozatosan felfedezték és vásárolták fel az üresedő házakat, nyáron egy kis pezsgést okozva.

A MEGÚJULÁS KEZDETE

A rendszerváltás által újra elnyert önállóság hozott igazi változást a község életében.

1990-ben újra önálló hivatal szerveződött, jegyzővel és két ügyintézővel látta el a feladatokat több

mint tíz éven keresztül. 2004-ben a szomszédos Lovas községgel körjegyzőség alakult, Paloznak székhellyel.

Kezdetben az alapvető infrastrukturális hátrányokat kellett a településnek behozni. 1996–97-re kiépült a szennyvízcsatorna, 1998-ban a gázhálózat. Ezt követte a belterületi utak felújítása.

Az önállósággal a település lakói kezdték magukénak érezni falujukat látták, hogy beleszólhatnak a település sorsának alakításába. Az infrastruktúra kiépülésével egyre több beköltöző találta meg a kedvező adottságú települést, elsősorban értelmiségi foglalkozásúak, vagy magasan kvalifikált szakemberek. 1996 és 2009 között 25%-kal nőtt az állandó lakosok száma, jelenleg közelíti az ötszázat.

Az újonnan letelepedők sikeresen integrálódtak a falusi társadalomba, magukkal hozva kultúrájukat.

Megmozdult a társadalmi élet, sorra szerveződtek a közösségi rendezvények, faluszépítési akciók. Egy idő után már szervezett formát követeltek maguknak. Így alakultak meg az először csak helyi szinten regisztrált, majd bírósági bejegyzéssel is nyilvántartásba vett egyesületek. Az önkormányzat a kezdetektől támogatta ezeket a helyi kezdeményezéseket, teret adott működésüknek és az alapvető infrastruktúrát is biztosította.

A falu lakói és az üdültulajdonosok is magukénak érzik a települést, aktívan részt vesznek annak alakításában. Részben lakossági kezdeményezésre, közadakozásból, alapítványi támogatásból, önkéntes munkával készült a játszótér, a temetők kerítései, a kálvária stációi és még több emlékmű, szobor.

PALOZNAK JÖVŐKÉPE

A 2000. év elején készült fejlesztési programunkban egy élhető falut és együttműködő közösséget céloztunk meg. A fejlesztés infrastrukturális és beruházási részét a rendezési terv alapozta meg, melyhez 2007-ben kiegészítésként falumegújítási hatástanulmányt készítettet az önkormányzat. A humán, társadalmi igényt pedig a településen működő civil társadalom fogalmazta meg és vett részt aktívan a megvalósításban.

A fejlesztési programban egy élhető falut és átlátható közösséget céloztunk meg. A célok megállapításában elsődleges szempont, hogy mindig egyensúly legyen a település viszonylagos zártsága, visszafogottsága, valamint az idegenforgalom fejlesztése és az új beruházások között, ennek érdekében törekszünk a történelmi és gazdasági adatok függvényében megállapítható optimális népességszám megtartására, valamint hogy az állandó lakosok és az itt letelepedett nyaralók számának aránya egyensúlyban legyen.

A településfejlesztési koncepcióban foglalmaztuk meg pontokba szedve a jövőképünket:

- A település optimális 5–600 fő közötti lélekszámának megtartása.
- A településszerkezet és a Balaton-felvidéki falukép megőrzése.
- A Balaton-parti sáv szerény és visszafogott fejlesztése.
- A meglévő értékek feltárása a település sajátosságainak megőrzése.
- A „csendes” családi turizmust szolgáló fejlesztések biztosítása.
- A szőlészet-borászat kultúrájának, hagyományainak továbbvitele.
- Az alapellátás minőségi fejlesztése.
- A helyi civil társadalom erősítése, fejlesztése.

A szakmai tervek elkészítésénél külső szakértőre vagy a szakmához értő helyiek segítségére támaszkodunk. Falumegújítási tanulmánytervet, örökségvédelmi hatástanulmányt, településrendezési tervet, településfejlesztési koncepciót készítettünk az elmúlt 10 évben, mely alapján a fejlesztéseket megva-

lósítjuk. A szakmai anyagok elkészítését a képviselő-testületből, illetve helyi lakosokból, nyaralókból álló munkacsoport problémafelvetése és megbeszélése előzi meg, támponot adva a szakembereknek, akik ennek alapján készítik el javaslataikat, melyet a munkacsoport több alkalommal megvitát, véleményez.

A TERVSZERŰ FALUMEGÚJÍTÁS EREDMÉNYEI

Minimális gazdasági övezet kijelölésére került sor a vasútvonal mellett, lakóházként nem használható ingatlanok értékesítésével. A település más területein ipari tevékenységet csak lakófunkcióval együtt lehet megvalósítani, ezzel a helyi kisipart, az ún. mikro- vagy családi vállalkozásokat támogatjuk és védjük az üdülők érdekeit.

A környező önkormányzatokkal és a településen működő magánszemélyekkel, vállalkozásokkal 2006-ban megalakítottuk a Balaton Riviéra Turisztikai Egyesületet, mely elsősorban a turisztikai marketing és a rendezvények összehangolásában segít, valamint működteti a térségi Tourinform irodát és ellátja az idegenforgalmi marketinggel kapcsolatos feladatokat.

A településen 8 országosan védett műemlék található, ezek közül az egyházi tulajdonban lévő rk. templom felújítását és a ref. harangláb felújítását támogatta jelentős anyagi ráfordítással az önkormányzat. Saját kezelésben lévő, szintén műemlék tájházát működtetünk, melyet folyamatosan fejlesztünk a közösségi programok igényei szerint.

Fokozottan védett lett a település belső magja, a templomdomb és környezete, amire külön fejlesztési programot készítettünk. Megvásárolta az önkormányzat a két közösségi funkcióval rendelkező épület (volt iskola, tájház) között elhelyezkedő családi házat, melyet vendégházként működtet.

2000-ben felújítottuk a Fő teret, mely át is formálta a település központját. A régi utak terepszintet követő vonalvezetését követve alakítottuk ki az új utcákat is. Így a kicsit kanyargósabb vonalvezetés forgalomcsillapító hatással is bír.

A térhez kapcsolódóan, a templomkert déli oldalán új közpark létesült. Szerencsésen ide koncentrálódnak a közfunkciók, így a köztulajdonban lévő épületek telkei átjárhatóak, mindenki számára nyitottak. A faluház polgármesteri hivattal, a tájház, a vendégház, a volt iskola, a Millenniumi park, a plébániakert szerves egységet alkot.

A Fő utca mellett, sétautak kötik össze az épületeket. A játszótér védelmében forgalomlassító

bukkanót helyeztünk el, a fő közlekedési utak mentén gyalogos járda épült. A régi utak terepszintet követő vonalvezetését követve alakítottuk ki az új utcákat is. Így a kicsit kanyargósabb vonalvezetés forgalomcsillapító hatással is bír.

A polgármesteri hivattal szemben 8 férőhelyes zöld, füvesített, a település szélén 20-25, a szőlő-hegyre vezető út kezdetén 30 férőhelyes parkolót alakítottunk ki, mely az ideérkezőknek, kiránduló-csoportoknak, lehetőséget biztosít a gépjárművek, buszok elhelyezésére.

A településkép védelme érdekében támogatjuk a hagyományos náddal fedett épületek felújítását, új épületek náddal fedését, így készül el a vendégház is. A helyi identitás, a múlt megbecsülése szempontjából igen fontos volt közparkok, emlékhelyek kialakítása, a műemlékek és helyi védelem alatt álló épületek felújításának anyagi támogatása.

Ezeknek az átgondolt fejlesztéseknek, a Balaton-felvidéki hagyományos településkép megőrzésének, az infrastruktúra kiépítésének eredményeként a település 1998-ban Hild-díjat kapott. A díj adta elismerés adta a további lökést a paloznaki társadalomnak a fejlődéshez. Mindenki érezte, hogy egy kis közösség is lehet sikeres.

A múltat nem letörölni, hanem megőrizni érdemes: az addig lenézett falusi életforma újraértelmeződött, irigyeltté vált. Egyre többen telepedtek meg a községben, az ingatlanoknak hirtelen értéke lett, az infrastruktúra kiépülése, a jó földrajzi adottságok felértékelték a települést.

TÁRSADALMI ÉLET

Ezeket a kedvező adottságokat érzékelve, az önkormányzat az infrastruktúra fejlesztésén túl, a közösségi élet fejlesztését tűzte ki célul. 2000-ben létrehozta a Paloznak Jövőjéért Közalapítványt, mely a közösségi élet támogatását, az épített és természeti környezet megőrzését, megújítását, kulturális és művészeti tevékenységek támogatását tűzte ki célul.

A közösségi élet színteréül kezdetben a faluház tetőtere szolgált, ahol nagyterem, könyvtár állt az érdeklődők rendelkezésére, sokáig csak alkalmankénti nyitva tartással. 2002-ben Teleházat valósítottunk meg 5 számítógéppel és egy főállású alkalmazottal, aki a könyvtárosi és rendezvényszervezői feladatokat is ellátja.

A közösségi szintér továbbfejlesztése 2009-ben valósult meg, mikor a régi iskolába – kisebb átépítés és belső felújítás után – beköltözhetett a könyvtár és a teleház, klubhelyiséget, pingpongtermet alakítottunk ki, mindehhez a nyitva tartás és üzemelés feltételeit is megteremtettük. Az eltelt időszakban aktív közösségi élet szerveződött a falakon belül, ifjúsági csoport alakult, saját kiállítást rendeztek.

2005-ben alakult meg a Paloznaki Civil Egyesület, mely hivatalosan is összefogta a már korábban működő klubokat, szervezeteket: mint az 1993-ban alakult hímzőkör, az 1998-ban alakult asszonyklub, vagy a 2004-ben alakult Paloznaki Kórus.

Az egyesület keretein belül, csoportokban jönnek össze a tagok és szerveznek programokat, mára az egyesületnek több mint 100 tagja van.

Polgárőrség működik 20 taggal, 1992 óta működik a település közbiztonságának javítása, valamint bűnmegelőzési céllal.

A településen működő horgászegyesületek elsősorban a horgászok érdekérvényesítésével, a balatoni horgászat feltételeinek javításával foglalkoznak.

A Hunyadi Hagyományörző Huszár Betyár Egye-

sület pedig a lovas hagyományokat ápolja, tagjai részt vesznek a nemzeti ünnepek alkalmával rendezett ünnepségeken és a szüreti felvonuláson.

Paloznakon hisszük és valljuk, hogy a közösség építésébe fektetett energia a leghatékonyabb. Éppen ezért támogatunk minden civil kezdeményezést, szervezünk sokféle közösségi programot.

Olyan közösségi rendezvényeket szervezünk (pl. idősek napja, újévi köszöntő), melyek a kötetlen beszélgetésre alkalmasak, összehozzák a faluközösséget.

Az év során, a rendezvényeinken alkalmat nyújtunk a falu lakóinak a szórakozásra, összejövetelekre. Az év elején pohárköszöntőre várjuk a falu lakosait, mely jó alkalmat kínál a beszélgetésre is. A téli időszakban az egyesület szervezésében Márton-napi libasütés, tökfárgás, hagyományos falusi disznóvágás, Katalin-bál, farsang, nyugdíjasklub-összejövetelek, ismeretterjesztő előadások, egészségvédelmi programok rendezése történik.

Nagy sikere van a május végén rendezett családi napnak, melyen a helybéli családok játékos vetélkedőn mérik össze tudásukat, ügyességüket miközben

a nagymamák süteményeit és a nagypapák borait (felnőttek) kóstolgatják. A rendezvények elsősorban a közösséget szolgálják és igyekszünk a családi hangulatot megőrizni. Még a szeptemberi falunapokon – mely a község legnagyobb rendezvénye – is érződik ez, bár erre a két napra sok látogató érkezik hozzánk.

Igyekszünk a fiatalok helyi identitását kialakítani. Születésükkor a Paloznak Jövőjéért Közalapítványtól emléklapot, névre szóló vésett dísztalat kapnak, valamint 2000 óta minden paloznaki gyermeknek fát ültetünk az „Évezred csemetéi” parkban. A középiskolások részére tanulmányi és sportösztöndíjat biztosít az alapítvány.

Az önkormányzat a Bursa Hungarica-ösztöndíj keretében támogatja a felsőoktatásban résztvevőket.

A fiatalok önkéntes munkában részt vesznek a tájház nyári nyitva tartásában, gondozásában, rendezvények szervezésében. Helytörténeti kiadványokat jelentettünk meg, melyből megismerhetjük településünk múltját.

A legkisebbek részére Mikulás-ünnepséget, adventi és húsvéti játszóházat szervezünk, a nyári hónapokban – június végétől szeptemberig hétfő-eken – kézműves-foglalkozásokat tartunk a tájház udvarán.

A libanapkor a gyerekeknek játszóházat, töklámpásfaragást szervezünk, valamint filmvetítést (ludas filmeket). A disznóvágáskor is játszóház és filmvetítés várja a kicsiket.

A nyári „Pajtamozi” előadások alkalmával, a gyerekek részére kéthetente matinéműsort vetítünk a felnőtt film előtt.

A fiataloknak a Teleház Könyvtárban naponta nyújtunk szórakozási, sportolási (pingpong) lehetőséget melyhez minden csütörtökön edzőt is biztosítunk. A 18 év alattiak ingyen használhatják a műfüves sportpályát.

Az önkormányzat a különböző szervezetek és csoportok részére a helyiségek és technikai eszközök ingyenes biztosításán túl, rendszeres anyagi támogatást is nyújt.

Paloznokon még ismerik és tisztelik egymást az emberek. Az időskorúak az óvodáskorúakat nevükön szólítva köszöntik. Az ünnepek táján zsebükből egy-egy ajándék csokitojással vagy -mikulással lepik meg őket. A rendezvények egy részén is (falunap, Márton-nap, családi nap, ünnepváró ajándékkészítések, disznóvágás, barkatúra, ürgeleső kerékpártúra stb.) minden korosztály részére nyújtunk tartalmas elfoglaltságot. Így a gyerekek felnőve viszonyozzák az idősebbektől feléjük irányuló tiszteletet – hisz ebbe nőttek bele. Ennek köszönhetően a fiatalok

beilleszkedése a közösségbe szinte problémamentes. Érzik, hogy az alkotó társadalom részesei. Emiatt a rendezvények hangulata családi barátságos, s ez minden látogatót is megfog és magával ragad.

A falu lakói szeretettel fogadják a nyaralótulajdonosokat és új betelepülőket is. Nyitottak, szívesen együttműködnek velük. Ennek jó példája a Paloznaki Civil Egyesület és a túlnyomó részt nyaralótulajdonosok alkotta Paloznaki Szőlőhegyi Egyesület jó együttműködése, sok közös programja.

2007-ben a Magyarországi Falumegújítási Díj többek között ezt a közösségi teljesítményt értékelte. A rendszerváltás óta eltelt időszakban, az önállóság adta lelkesedést, a kedvező földrajzi helyzetet, az infrastruktúra fejlesztését kihasználva, az új betelepülők adta társadalmi és kulturális többletet integrálva, olyan közösséget sikerült kialakítani, mely a jövő fejlődésének záloga lehet.

Túristvándi

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2007

A közösségben rejlő erő a jövő

Túristvándi Szabolcs-Szatmár-Bereg megye északkeleti csücskében a szatmári tájegységében az Erdőháton található, Fehérgyarmattól 15 km-re. Népességének száma 775 fő.

Túristvándi számos építészeti, történeti emlékekkel büszkélkedik. Az ipartörténeti szempontból egyedülálló vízimalom, amely egész Európa egyetlen ilyen felépítésű és méretű, mai napig működőképes vízimalma. A három, egyenként 6 méter 20 cm átmérőjű kerekkel működő alulcsapott vízimalom nyugati oldala a partoldalba van építve, a többi része cölöpökön áll. Építését XVIII. század végére teszik, 1952-ig használták.

Móricz Zsigmond 1885-től 1887-ig itt járt iskolába. Vallomásában az Istvándiban töltött éveket „jellemformáló kohónak” nevezte.

A református templom gótikus eredetű műemlék, ami az 1470–80-as években épült. Öt méternél magasabb „mérnök” terméskőből faragott bejáratú ajtaját, nagy és rendkívüli szépérzékről

tanúskodó ablakait csücsívükben más-más kiképzéssel, középen kis kerek ablakkal, valamint diadalívét, Mátyás király kőfaragói készítették. A környék egyik legszebb, kiemelt műemlék temploma.

Bár jelenleg nem rendelkezik védelemmel, mégis említésre méltó a kéttraktusos Kende-kúria. A mai épület az 1800-as évek közepe táján épülhetett, szabadon álló klasszicista formában.

INFRASTRUKTÚRA

Túristvándi mindösszesen 248 lakóházzal és teljes körű közigazgatási infrastruktúrával rendelkezik, körjegyzőségi székhely.

A községben vezetékves víz- és gázellátás van, a szennyvízhálózat kiépítése azonban még hiányzik.

Általános iskola 250 éve működik a településen. Molnár Mátyás nevét viseli, aki helybeli tanító volt,

Túristvándi

és aki később a Vajai Múzeumot alapította. Ma már intézményfenntartó társulásban működik Kömörő községgel a 8 osztályos általános iskola és az óvoda. Túristvándi a székhelye az iskolafenntartó társulásnak, míg Kömörő az óvodafenntartó társulásnak a székhelye.

Túristvándi Község Önkormányzata látja el 2009. január 1. óta hét település teljes körű szociális alapszolgáltatási feladatait: a házisegítség-nyújtást, szociális étkeztetést, nappali ellátást (idősek klubja és fogyatékkal élők nappali intézményén keresztül), családsegítést, gyermekjóléti szolgáltatást. Támogató szolgálatunk 19 településen biztosítja a fogyatékkal élőknek a mindennapi élethez a segítséget abban, hogy saját lakóhelyükön a családban tarthatóak legyenek az ellátottak.

KÖZÖSSÉGFEJLESZTÉS

Több mint egy évtizeddel ezelőtt Túristvándi is azok közé a kistelepülések közé tartozott, ahol az infrastruktúra és a közösségi szolgáltatások fokozatos leépülésével, a munkanélküliség növekedésével, a mezőgazdasági termelészövetkezetek megszűnésével a lakosok számára egyre inkább a településről való elvándorlás, a közelebbi vagy távolabbi nagyvárosba való beköltözés jelentette az egyetlen színe-

sebb jövővel kecsegtető álmot. Nem volt a településnek – és talán azt is mondhatjuk, hogy a térségnek sem – olyan megtartó ereje, ami az itt élő fiatalokat ittmaradásra motiválta volna. Mára Túristvándi olyan igazi közösséggé kovácsolódott össze, amely kész arra, hogy fejlesztéseket fogadjon be, és ön maga is komplex fejlesztéseket generáljon az idegenforgalom, a közművelődés vagy akár a foglalkoztatás területén. Ehhez azt gondolom nagymértékben volt és van szükség arra a közösségfejlesztő folyamatra, ami a településen 1996 telén elindult, és máig is tart.

Nagyon fontos volt, hogy már az első pillanatban rendelkezett a vezetés határozott célkitűzéssel, melylyel a település térségbeli helyét kijelölte és melyben a helyiek számára is meghatározott szerepet vállalt fel. Ez a stratégiai cél mindmáig él: „Túristvándi lesz a térség idegenforgalmi és kulturális központja”. Mára ez a stratégia annyiban változott, amennyit az elmúlt közel 14 év önkormányzati tapasztalata nyújtott számunka, s melyet Széchényi István Magyarország kiváltságos lakosaihoz írt levelében az alábbiak szerint fogalmazott meg: „Rajtunk nem fog segíteni, de nem is segíthet senki más, csak mi magunk.”

Így mára községünk gazdasági célja az önfenntartó Túristvándi megteremtése, mely szolgálja, elősegíti azt az 1996-ban kitűzött célt, hogy Túristvándi

Túristvándi

turisztikai és kulturális központja legyen a térségnek. Ezt a folyamatot kívánom bemutatni, melynek megvalósításában segítségemre volt, közreműködött Túrístvándi lakossága, a mindenkori képviselő-testületi tagok, az intézmények vezetői és dolgozói.

1999-ben úgy határozott a község, hogy Teleházat hoz létre. A Teleház létrehozásával az elsődleges cél az volt, hogy információhoz és internet-elérési lehetőséghez jusson Túrístvándi község, illetve a környező települések lakossága. Az itt élők számára a Teleház jelentette és jelenti a fejlesztésekhez szükséges humán infrastruktúrát. Itt információhoz juthatnak, pályázatot készíthetnek, segítséget kaphatnak a pályázati elszámolásokhoz, könyvelési szolgáltatást vásárolhatnak, szakképzettséget, szakmai képeztést szerezhetnek, hogy a legfontosabbakat emeljem ki a szolgáltatási palettából.

Művelődési ház régóta működik a településen, de 1993 és 2003 között volt egy átmeneti időszak, amikor – különböző okok miatt – bezárták. 2003-ban jutott el a község önkormányzata oda, hogy programjait már nem tudta szakember segítségével bonyolítani, és ekkor került sor egy főállású művelődési szakember alkalmazására. Két évvel ezelőtt egy pályakezdő fiatalot is felvett az önkormányzat, így most már két főállású alkalmazott van, akik a település közösségéért, művelődéséért felelősek, illetve szervezik a település kulturális életét.

Nagyon fontosak számunkra a közösségi alkalmak, mert hiszek, hiszünk abban, hogy csak a helyi közösségre épített fejlesztések hozhatnak eredményt, tartós változást a település fejlődésének folyamatában. Nagyon fontos megőrizni a helyi emberekben rejlő évszázadokon keresztül átörökített tudást, melyeket még őriz az idősebb generáció, és ezeknek az átadására meg kell teremteni a lehetőséget. Speciális fejlesztési célcsoport a település fiatalsága. 1998-tól működik a településen ifjúsági önkormányzat. Beke Páltól, Vattay Dénestől hallottam először a francia modelltől, és az akkor már Magyarországon is található néhány példáról. Az ifjúsági önkormányzat a „nagy” önkormányzat mintáján alapulva működik. 12–25 éves kor között választhatnak, és választhatóak a fiatalok, és két évig szól a mandátumuk.

2003-tól szakembert alkalmazunk, aki ifjúságsegítőként generálja az ifjúsági fejlesztő folyamatokat. A települési önkormányzat a szervezeti és működési szabályzatában rögzítette azt, hogy az ifjúsági ügyekben, az ifjúsági önkormányzatnak egyetértési joga van.

Az elmúlt időszakban elsősorban programokhoz kérték a fiatalok támogatást, illetve egyéves keretet határozott meg a képviselő-testület, ami 100–200 ezer forintban merül ki. Ez attól függ, hogy az önkormányzat anyagi helyzete milyen és mennyit tud számunkra biztosítani. Ezt a forrást elsősorban az

utazáshoz, a programokon való részvételhez ajánljuk fel. Az természetes, hogy elsősorban azok vehetnek részt a települési önkormányzat által finanszírozott programokon, akik önkéntes munkával segítették a települési rendezvényeket.

A legfontosabb fejlesztési elképzeléseket és eredményeket, a település életét érintő legjelentősebb eseményeket a negyedévente megjelenő önkormányzati újság, a Szatmár Gyöngyszeme propagálja, amelyet jelenleg a Teleház készít el. Mindemellett rendszeresek az utcás megbeszélések a településen belül, ami azt jelenti, hogy a polgármester, az önkormányzat munkatársai, valamint az a négy-öt ember, aki a közösség fejlesztésével foglalkozik itt a településen belül, meghívja egy-egy utcának a lakóit, ahol elmondják az elképzeléseket, ők hozzáteszik a maguk véleményét, és igyekeznek ezeket velük megbeszélni, még a megvalósítás előtt.

IDEGENFORGALOM

A Teleháznak óriási szerepe volt abban is, hogy az emberek elkezdtek falusi vendéglátással foglalkozni, hiszen az infrastrukturális fejlesztéshez szükséges pályázati tanácsadást a Teleház biztosította az érdeklődő lakosok számára.

1996-ban az újonnan megválasztott képviselő-testület elsődleges feladata az volt, hogy megvizsgálja, milyen kitörési lehetőségei vannak Túristvándi községnek. Mivel a településen található a Közép-Európában egyedülálló, ma is működőképes műemlék vízimalom, egyértelmű volt, hogy az idegenforgalom fejlesztése felé kellene elindulni a településnek. A vízimalomnak már ekkoriban is szép számú látogatója volt, de a településen nem létezett sem olyan idegenforgalmi attrakció, sem bármiféle olyan szolgáltatás, amely hosszabb ideig itt tartotta volna a turistákat.

A községi önkormányzat pályázatírási tanácsadása mellett, három vendégház alakult 1998-ban. Az első sikeres vendéglátók példája egyfajta bizalmat épített ki a település vezetősége és a helyiek között, mely ma már a szokatlannak tűnő elképzelésekhez is könnyebben megteremt az elfogadást.

Mára kb. 280 vendégágygal rendelkezik a község, és a térség legnagyobb vendégforgalmát bonyolító településévé nőttük ki magunkat az elmúlt években. 2006-os adatok szerint az észak-alföldi régióban 14. helyen van Túristvándi szállásforgalomban, ami magyarországi viszonylatban a 201. helyet jelenti.

Mára már két nagy rendezvénye van a településnek. Az első, amivel elindultunk, (a térségben elsőként) az a halászléfőző-verseny, ami a Szatmári Fesztivál

legrégebbi programnapja, és az ország legrangosabb fesztiváljai közé került be. A Szatmári Fesztivál több mint egyhetes rendezvénysorozat, hét település összefogásával kerül megvalósításra, és egy héten keresztül folyamatos programot biztosít a településekre látogatóknak.

Arra törekszünk, hogy ezen a rendezvényen olyan programokat kapjon a hozzánk látogató, ami erre a térségre jellemző. Szatmári néptáncot, szatmári népzene-t, szatmári népmesét, szatmári ízeket ismerhetnek meg, és emellett azokat a halászlé-eszközöket, azokat a kézművestárgyakat, amik ma már a lakások díszei.

A másik nagy rendezvénnyel a nemzetközi piacra szeretnénk a települést kijuttatni. Azt gondoljuk, hogy a Nemzetközi Molnártalálkozó egy olyan speciális rendezvénye lehet a településnek, ami csak Túristvádnira jellemző. Európában sokkal nagyobb tradíciói vannak a generációkon keresztül mester-ség, a szakmaátadásnak, így bízunk benne, hogy nagy érdeklődésre tarthat számot ez a rendezvény. A Nemzetközi Molnártalálkozó fő célja visszaállítani hagyományaink rangját, megismertetni a fiatalokkal a kézműves (elsősorban a molnár) mesterségeket, és ezt egy évenkénti találkozó keretében kívánjuk megszervezni.

Első pillanattól kezdve nemzetközi ez a rendezvény, többek között Spanyolországból is évente részt vesz a Nemzetközi Molnártalálkozón egy olyan vízimalom tulajdonosa és csapata, aki egy 1097-ben épült vízimalomban él, és családjában több évszázadra visszamenőleg, az 1480-as évektől mindenki molnár volt.

Természetesen ennek a rendezvénynek is fontos kísérői a színvonalas kulturális programok.

GAZDASÁGFEJLESZTÉS – ÖNERŐBŐL

A helyi településfejlesztés fontos részét képezik a különböző foglalkoztatási programok. 2008. május közepe óta 33 megváltozott munkaképességű, egészségkárosodott, fogyatékkal élő embernek biztosítunk munkát, ami elsősorban ajándéktárgykészítési feladatokat jelent. Így a Túristvádniban megforduló – éves szinten – közel 30 000 ember itt készített emléktárgyakat tud vásárolni.

A Szociális Földprogramban azok a családok vesznek részt, ahol legalább egy fő munkanélküli van. Sajnos, alig van Túristvádniban olyan család, ahol ennek a feltételnek nem felelnek meg.

Számukra biztosít az önkormányzat földterületet, lehetőséget arra, hogy – jelenleg – intenzív ubor-

katermesztésbe kezdjenek anélkül, hogy saját befektetésük lenne, hiszen a befektetéshez szükséges feltételeket az önkormányzat biztosítja, a szaknácson keresztül az értékesítésig. Mint kiegészítő jövedelem, ez nagyon sok családban jelenti azt, hogy a gyerek tovább tud tanulni, vagy biztosítva lesz a téli tüzelő.

Pályázati úton sikerült az önkormányzatnak a szociális földprogram keretén belül, a 2×60 m²-es, melegházi növénytermesztéshez szükséges infrastruktúra kialakítása és az intenzív uborkatermesztési programokhoz nélkülözhetetlen eszközök beszerzése (mezőgazdasági gépek, permetező, pótkocsi).

A későbbiekben szeretnénk a szociális földprogram keretében az állattartást is szorgalmazni, és elsősorban magyar hagyományos fajtájú állatokat kihelyezni. Egyrészt ezzel elősegíteni az egészségesebb életmódot, másrészt – az élelmiszer-biztosítás mellett – ez az agroturisztikai kínálatot is bővíteni tudja.

A Túristvándiak jövedelmének helyben tartása érdekében az önkormányzat elhatározta, hogy helyi piacot fog építeni a helyi lakosok terméneinek, jószágainak és a feldolgozott élelmiszerek árusítására, amelyet egy helyben alakult szociális szövetkezet

fog működtetni, s melynek remélhetőleg előbb-utóbb minden túristvándi tagja lesz, vagy minden túristvándi családból lesz tag.

A piaccal elsősorban a falu élelmiszer-szükségletét kívánjuk ellátni úgy, hogy a helyben termelt jövedelmet a faluban költse el az emberek. A bevételek növeléséhez várhatóan hozzájárul a jellegzetes szatmári ételeket vásárló, vagy akár az egészséges ételek iránt érdeklődő turisták vásárlása is.

Hiszünk abban, hogy ha néhány család, aki előállítja a falu csirkehús-, sertéshús-, zöldség-, tészta- stb. szükségletét, ebből jól meg fog élni, és megoldódik akár több generáción keresztül is a foglalkoztatása.

Ez a helyben maradó jövedelem multiplifikációs hatást fejt ki a helyi gazdaságra, hiszen az, aki jobban él, pl. többször megy fodrászhoz, és megjelenik más szolgáltatások irányában is a fizetőképes kereslet, aminek hatására újabb vállalkozások generálódhatnak a községben.

A modell azért működhet hitünk szerint, mert versenyképes tud lenni a nagy élelmiszeráruház-láncokkal, hiszen minden kereskedelmi láncot kizárva, közvetlenül a termelőtől jut el a termék a vásárlóhoz, a fogyasztóhoz. Így a termelő is magasabb felvásárlási árat kap, mégis azonos áron tudjuk kínálni a terméket, mint ahogyan azt a multik kínálják. Az pedig nem kérdés, hogy a termékek minősége sokkal jobb lesz. (Gondolok itt pl. a média által többször bemutatásra került átcímkezési botrányokra.)

Ha számításba vesszük azt, hogy az állattartáshoz szükséges takarmányozásban is előállíthatjuk a saját „szükségletünket”, a modell még stabilabb lábakra állítható.

2009. január 7-től kezdve folytatja a tevékenységét a Túristvándi Szociális Szövetkezet. Ma még elsősorban háztartás-gazdálkodási szolgáltatást nyújt, de ebből is közel 4 millió forintos árbevételre tudtak 2009-ben szert tenni. A szövetkezet a piac üzemeltetésével olyan árbevételhez fog jutni, ami a piacüzemeltetéssel foglalkozó embereknek a foglalkoztatását is elősegíti. Másik oldalról az őstermelőknek jövedelemkiegészítést, és mint Szociális Szövetkezet, egy olyan vállalkozási formát is jelent, amivel remélhetőleg az árbevétel egy részének a közösségi alapba való helyezésével a közművelődési feladatellátást és a képzéseket, tehát gyakorlatilag a továbbfejlődést is tudja majd a településen belül biztosítani.

Reményeink szerint energetikai ellátásban is önállóvá tudunk válni, hiszen a mezőgazdasági melléktermékekből (hulladékokból, nyesedékből, forgószárból stb.) fűtési energia állítható elő. Keressük

annak a lehetőségét is, hogy elektromos energiával kapcsolatosan is önellátóvá tudjon válni a község.

A gazdasági jellegű településfejlesztési programok humán erő-fejlesztési elképzelésekkel is együtt járnak. Azt szeretnénk elérni, hogy az itt élőknek legyenek ismereteik, képzetek legyenek, képesek legyenek az életük során legalább háromszori szakmaváltásra, hogy önmaguk is tudjanak olyan vállalkozásokat irányítani, amivel – a saját megélhetésükön túl – Túristvándi gazdasági helyzetét is javítani tudják.

Túristvándi a központja egy 4 országos, határ menti együttműködésnek, melynek keretében a Bethlen Gábor Népfőiskola létrehozása is megvalósíthatóvá válik. 2005-ben Túristvándi alapító tagja lett az Ung–Tisza–Túr Eurorégióknak, ami egy Szlovákiában bejegyzett egyesület. Az elképzelések szerint az Ung, a Tisza, a Túr menti vidékek azonos problémákkal küszködve, egyfajta komplex településfejlesztést tudnak együttműködve megvalósítani.

A település elmúlt éveiben elért sikereiből levonható egyik legfontosabb tapasztalat az, hogy ez a folyamat nem rövid távon eredményt hozó munka. Mindezeket a teljesítményeket csak hosszú idő alatt, és sokszori újrakezdéssel, sokszori megújulással lehet véghezvinni, évtizedek alatt. A szakmai tudás mellett, ehhez a munkához szükségeltetik hit, az itt élő emberek iránt érzett felelősség, sok szeretet és a másokban való bizalom.

Újszilvás

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2007

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2009

Sikerre ítélve

Újszilvás – ez a vitalitásáról számos bizonytságot adó fiatal település – a közép-magyarországi régióban, Pest megye délkeleti részén, a Duna–Tisza közi síkságon található, erdővel körülvett község. Közigazgatási területünk nagysága: 3896 hektár, amiből a belterület 233 hektár. Földrajzi fekvése, termőterületei határozták meg a mezőgazdasági jelleg kialakulását.

Az itt élők nagy részének fő megélhetési forrása a mezőgazdaság, illetve az ehhez kapcsolódó feldolgozóipar és az élelmiszeripar.

A több mint 2700 főt számláló község egyetlen órányira Budapesttől – az ország szívében – nyugalomra, kikapcsolódásra hívja minden kedves ide látogató vendégét, hiszen rendkívül gazdag természeti értékekben, érintetlen természetnek látványa felszabadulást nyújt minden idelátogatónak.

A település szarmata kori eredetét régészeti kutatások bizonyítják. A hosszú évszázadok során a település többször újjáépült, majd elpusztult, végül önálló községgé csak 1950-ben alakult – a Jeges, Újfold, Szőrösparcella elnevezésű külterületi ré-

szekből – először Újszölös, majd Újszilvás néven. A névadásban az akkori helyi mezőgazdasági jellegzetességek játszottak szerepet, mivel abban az időben valóban sok szilvafa volt ezen a területen.

Mezőgazdasági szempontból igen előnyös a község fekvése, hisz a termőföld igen gazdag értékeket rejt magában, a szőlő- és gyümölcstetvények mellett, a szántóföldi művelésre is kiválóan alkalmas.

Itt termesztik például az országban szinte kizárólagosan a sörgyártás, a gyógyszer és szépségipari alapanyagaként is használható komlót, öntözési technológiával, 42 hektáron.

INFRASTRUKTÚRA, FEJLESZTÉSEK

Újszilvás község életében a 2002-es év jelentős értékkel bír, mivel ezen időponttól indult meg igazán a fejlődés a településen.

Az utóbbi években jelentős műszaki és infrastrukturális – és az ezekhez társuló szellemi – változáson ment keresztül.

Újszilvás

Megújult az utak nagy százaléka, az előregedett középületek új külsőt kaptak.

A dinamikus lendülettel bíró önkormányzat számos pályázatot nyújt, illetve nyújtott be, melyeknek többsége nyertes pályázat. A kisebb sikertelenségek ellenére is tovább pályázik, hisz fejlődését csak állami pénzforrásokból tudja biztosítani és szinten tartani.

Céljaink, terveink minél szakszerűbb és hatékonyabb végrehajtása érdekében, 2003-ban Újszilvás Község Képviselő-testülete elfogadta a helyi településfejlesztési koncepciót. Készítésénél figyelembe vették a korábbi településrendezési terv gondolatait, a közép-magyarországi régió és Pest megye hosszú távú területfejlesztési koncepcióját és stratégiai programját, valamint a Tápió mente kistérség területfejlesztési koncepcióját, és környezetvédelmi célkitűzéseit.

A településfejlesztési koncepcióban az alábbiak érvényesülnek:

- Fontos a községben élők és gazdálkodók érdekeinek elsődlegessége a fejlesztések és fejlesztési döntések során.

- Minden fejlesztéssel hosszú távon kell gondolkodni.

- Társadalmi, gazdasági és környezeti szempontból egyaránt figyelemmel kell kísérni a fenntarthatóságot, a településfejlesztéssel kapcsolatos döntéseket.

A község életében az elmúlt évben a legjelentősebb beruházás a több mint 17 km-es, 1,475 milliárd forintból finanszírozott, Tápiószele és Abony között található 3119. jelű út építése és felújítása volt. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv keretében egy új, európai színvonalú közlekedési kapcsolat létesült Tápiószele, Újszilvás és Abony között. Az út felújítása után nemcsak a településen lakók komfortérzete változott meg pozitív irányban, hanem a község elérhetősége, megközelíthetősége is jelentősen javult. Ezzel nagyobb eséllyel kapcsolódhat be az ország gazdasági vérkeringésébe: 8 km-re, jó minőségben közelíthető meg a 4-es számú főútval.

Az említett összekötőúton (az Alkotmány utca és Abonyi út kereszteződésében) Újszilvás első körforgalma került kialakításra, mely a közlekedésbizton-

sági szempontokon túl, igen szép színfoltja községünknek. A körforgalomtól nem messze található egy benzinkút is, mely a helyi lakosság, vállalkozások mellett, az összekötőút megnövekedett forgalmában résztvevő autósok számára megpihenést nyújt.

Önkormányzatunk – sikeres pályázati beruházás keretében – megvalósította a csapadékvíz-elvezetés projektjét, mellyel megoldott lett a település területén felgyülemelő csapadék elvezetése, mintegy 22 utcában.

Szintén pályázati forrásból megépült Újszilvás első, 1,3 km-es kerékpárútja, mely a településen áthaladó főúton halad végig. Az önkormányzat további pályázatot nyújtott be újabb kerékpárút építésére, melynek támogatási szerződése hamarosan aláírásra kerül. A nemrégiben felújított 3119. sz. összekötőút mentén a település belterületét érintő, mintegy 3 és fél km-es szakaszon fog a beruházás megvalósulni.

A település életében fontos beruházásként említhetjük még az ivóvíz minőségére irányuló nyertes beruházásunkat is, az ÚMFT keretében.

A második fordulás pályázat benyújtása 2009 októberében megtörtént, pozitív elbírálásban részesült. A projekt célja a község környezeti infrastruktúrájának a törvényben rögzített megfelelő szintre emelése, hogy biztosítható legyen a település elfogadható minőségű ivóvíz-szolgáltatása, az előírt határértékek betartása. A projekt eredménye a megfelelő, egészségügyi szempontból biztonságos ivóvíz-szolgáltatás létrehozása, mintegy 50 évre.

A fejlesztés további haszonélvezői azok a gazdasági társaságok, amelyek részt vesznek majd a kivitelezésben, hiszen ez a beruházás a térségben egy jelentős megrendelés. A projekt bruttó megvalósítási összege mintegy 208 M Ft.

A településen az oktató-nevelő, közművelődési feladatokat az általános művelődési központ látja el, mely több intézményegységet foglal magába, nevezetesen a Széchenyi István Általános Iskolát, a Kerekerdő Óvodát, a községi könyvtárat, valamint a faluházat.

Az iskola és az óvoda legfőbb törekvése, hogy a diákok sokoldalúan művelt, tájékozott, tisztességes állampolgárokká váljanak. Az önkormányzat a Társadalmi Megújulás Operatív Program keretein belül pályázatot nyert, mellyel az oktatás színvonalát szeretné fenntartani.

A nevelőmunka célja az erkölcsös, környezettudatos és egészséges életmódra nevelés, valamint elérni, hogy a tanulók kulturáltan viselkedjenek, legyen felelősségtudatuk, kapcsolataikban legyenek toleránsak. Ezen feladatokat, az iskola intézményegységeivel szorosan együttműködve kívánja elérni, melyhez az önkormányzat a Regionális Operatív Programon belül megvalósított beruházás segítségével, már meg is teremtette a megfelelő, akadály-

mentesített környezetet, beszerezte a minden igényt kielégítő eszközöket.

2010. február közepén került benyújtásra új pályázatunk, az óvoda emeletének beépítésére, mely megvalósulásával az óvoda létszáma bővíthető lesz.

Megemlítendő még, hogy a LEADER vidékfejlesztési programban résztvevő HAJT-A Csoport LEADER-csoport gesztorszervezete 2006. évtől 2008. augusztus végéig Újszilvás Község Önkormányzata volt.

A LEADER-program keretén belüli további nyertes pályázatból valósult meg az idősek otthonának korszerűsítése, melynek keretein belül napenergia-hasznosítására alkalmas berendezéssel a melegvíz-előállítás megoldott lett, továbbá a falu főutcájának, az Alkotmány utcának a virágosítása is megvalósult, mely minden évben az idelátogatók és a helyi lakosok részére kellemes látványt biztosít.

MUNKAHELYEK, HELYI TERMÉKEK

Újszilvás községben a kb. 70 vállalkozásból 60 kis- és közepes méretű, de jelentős vállalkozások is működnek, széles körű munkahelyválasztékot kínálva.

Az Euro-Rubber Kft. egész Magyarország, Ausztria, Szlovénia és Észak-Olaszország területére kiterjedően, gumihulladék-feldolgozással foglalkozik, az országban egyedülálló technológiával. 6000 tonnás kapacitásukkal a legnagyobbak Európában. A hulladékból különböző szemnagyságú gumiőrleményt állítanak elő, amit alapvetően autótutakba építenek be, de készítenek belőle játszóterekhez, atletikai pályákhoz használható borításokat is.

Ugyancsak gumihulladék feldolgozásával foglalkozik az Euro-Novex Kft. Finom őrleményeiket leginkább festékek és cement gyártásánál hasznosítják.

A Peng-Farm Kft. teljes körű mezőgazdasági szolgáltatást nyújt.

A Larix-Co Bt. épületasztalos-ipari termékek gyártásával, beépítésével, a Rugócenter Kft. rugógyártással, az Altowood Kft. fafeldolgozással, kültéri fabútorok értékesítésével foglalkozik, az Aranyablak Kft. nyílászárókat gyárt és értékesít.

A község több helyi hungarikummal is büszkélkedhet. Így például a Bolyhos és Fia Pálinkafőzde által gyártott ágyaspálinka-különlegességek, a Szilvashús Kft. húskészítményei, Bertók Méhészet mézei, valamint az Aranykemence pékség igen finom pékáruai.

A Bolyhos és Fia Bt. pálinkafőzdéjében – saját aszalású – gyümölcságyon érlelt italok többször is öregbítették Újszilvás hírnevét, a Magyarország legjobb pálinkája cím elnyerésével. A településre látogatók a Bolyhos-tanyán látványszeszfőzde, palackozó és aszaltgyümölcs-előállító bemutatón vehetnek részt.

A Szilvánhús Kft.-ben igen finom töltelékárukat készítenek, melyből érdemes megkóstolni a parasztkolbászt, sonkát, virslit³, amit a helyi mintaboltban lehet megvásárolni.

A Bertók Mészertben a saját termelésű, sokféle mézfajtát igen igényes kiszerelesben árusítják, mely közvetlen fogyasztásra is alkalmas, de ajándékozásra is kiváló.

Az Aranykemence pékség nemcsak a község, de a környező települések számára is naponta szállít friss pékárut: többféle kenyeret, sós és édes péksüteményeket.

KÖRNYEZETVÉDELEM, ENERGIARACIONALIZÁLÁS

A település 2005-ben 4 db szelektív hulladékgyűjtő szigetet létesített, ahol 4 frakcióban gyűjti a hulladékot. 2007. januártól, pályázat segítségével – a régióban második településként – megvalósította a lakóotthonokban történő szelektív hulladékgyűjtést.

Egyre több jelzés érkezett, hogy szükség lenne az önkormányzat segítségére a keletkezett zöldhulladék egységes elhelyezésére. Az önkormányzat mindezek figyelembevételével pályázatot nyújtott be 500 darab komposztálóláda beszerzésére és kihelyezésére a település belterületén található háztartásokba, valamint oktatási intézményekbe. Az eszközbeszerzésen keresztül azon célkitűzés valósul meg, hogy a település lakosainak megfelelő lehetősége legyen az udvarukban, háztartásukban keletkező zöldhulladékok újrahasznosítására, a saját kertjük trágyázására alkalmas komposzt előállításával.

Újszilvás Község Önkormányzata érzi annak felelősségét, hogy a mindennapok fejlődésével, az urbanizációval együtt járó, növekvő energiafelhasználással való racionális gazdálkodás terén mintát kell szolgáltatnia. Az önkormányzat célja, hogy az intézmények, modern, a kor gyorsan változó igényeinek megfelelő, hasznos, használható intézményekké váljanak, melyek nemcsak a település

és környéke között emelkednek ki, de példaértékű kezdeményezés a régióban, illetve az országban is.

Az önkormányzat pályázatot nyújtott be az EGT és Norvég Finanszírozási Mechanizmusok programra, a község önkormányzata által fenntartott közintézmények fűtési rendszerének korszerűsítése, modernizálása, geotermális energiahasznosítása céljával, mely pozitív elbírálásban részesült. A projektben résztvevő 4 közintézmény mindegyike közösségi érdekeket szolgál.

A településrendezési terv még egy jelentős beruházási tervet tartalmaz, mely szerint megépítésre kerül egy 400 kW teljesítményű napkövető, „fotovoltaikus” villamosenergia-termelő rendszer.

Méreténél és kialakításánál fogva az éves energia-termelése meghaladja a 600 000 kWh mennyiséget. Figyelembe véve a tervezett naperőmű termelési kapacitását, működési költségeit és a vételezésre kerülő villamos energia mennyiségét, a projektgazdának a beruházásból származóan nettó bevétele nem keletkezik, így a projekt közcélú.

IDEGENFORGALOM, RENDEZVÉNYEK

Újszilvás község vezetése nagy gondot fordít a turizmus és a megújuló energiaforrások alkalmazásának fejlesztésére. A tervek között szerepel a település alatt található termál-, illetve gyógyvíz kiaknázása is, mely mindkét előbb említett területen sokoldalúan hasznosítható.

Újszilváson az idegenforgalom főként a tavaszi, nyári, őszi időszakra jellemző, nyaranként lendül fel leginkább. A rendezvények sok fellépővel, tűzijátékkal, látványos műsorokkal, kellemes időtöltést nyújtanak, mind a helyi, mind a térségi lakosság számára.

Itt kerül évek óta megrendezésre a Devils meeting, amely a Devils MC motorosklub nemzetközi motorostalálkozója, ami több ezer motorost és érdeklődőt vonz a településre.

Mára már hagyományosan, 2005-től minden évben május végén kerül megrendezésre a magyar ágyaspálinka- és komlófesztivál, mely szintén több ezer érdeklődőt vonz a településre az ország egész területéről.

Pünkösöd vasárnapján, főként a gyermekek számára, de a település apraja-nagyja részvételével nagyszabású gyermeknapi rendezvény várja az idelátogatókat. A község életében szintén igen nagyszabású, színvonalas rendezvény az augusztus végén megrendezendő falunap, melyet a községi önkormányzat szervez.

³ Nem csak azokat: különlegességnek számítanak a vad- és mangalicából készült szárazárúk. (A szerk.)

Az elmúlt két évben – hagyományteremtő céllal – szeptember közepén lovas baráti találkozó is megszervezésre került, melyen igen sok látogató vett részt. A rendezvények sok fellépővel, tűzijátékkal, látványos műsorokkal, kellemes kikapcsolódást nyújtanak az idelátogatóknak. A sportolásra, mozgásra vágyó, a lovakat is szeretők számára – és nagy örömeire – egész évben lovaglási, kocsikázási lehetőséget nyújt a Club Szilvás Lovastanya, ahol a nyári időszakban bennlakásos lovastáborokat is szerveznek a gyermekek részére.

A település közigazgatási területén csaknem 10 km hosszú, 9 állomásos tanösvényen kirándulhatnak a gyerekek és az érdeklődők, ahol is a természeti értékek, valamint a hagyományörző céllal LEADER+ pályázati forrás segítségével kialakított tájház és gulyakút is bemutatásra kerülnek. A tájház kialakításával a falu kulturális és történelmi emlékei, hagyományai és értékei kerülnek bemutatásra, melynek kialakításában a helyi Rozmaring Nyugdíjas Klub aktívan közreműködött.

Az önkormányzat testvértelepülése a németországi Nandlstadt város, akikkel az évek során igen szoros és tartalmas kapcsolat alakult ki, évente többször is ellátogatnak egymáshoz a települések delegációi, a gyermekek számára csereüldetést szerveznek.

Valamint kialakulóban van még egy testvérvárosi kapcsolat, mégpedig a romániai Oroszhegy településsel. 2010. február közepén került benyújtásra Brüsszelbe az a háromoldalú testvérvárosi pályázat, mely a három település kapcsolatának elmélyítése érdekében készült nyári programra alapul.

A felsorolt eredmények nem jöttek volna létre, ha településünk vezetése minden egyes intézkedését nem hangolja össze, illetve nem vitatja meg partnerével. A döntésekbe és tervezésbe bevonásra kerülnek a civil szervezetek, a lakosság, az érdekvédelmi szervezetek. A sikeres partneri együttműködés pedig Újszilvás fejlődése tekintetében is érzékelhető eredményeket szül, és jó példaként szolgál mindenki számára.

A hétköznapi rohanó tempója azonban egyáltalán nem jellemző a településünkre: itt a tisztaság, a nyugodtság, a csend meghitt harmóniájára talál az ideutazó.

Újszilváson barátságos, vendégszerető emberek élnek, lakosságunk igyekszik otthonos, vendégváró hangulatot teremteni, így minden kedves idelátogató kellemes emlékekkel távozhat településünkről, és reméljük, hogy ide máskor is szívesen térnek majd vissza.

Bemutakozik a MUT Falutagozat, gondolatok a kiadványról

A Magyar Urbanisztikai Társaság keretei között 2006-ban megalakult falutagozat egyik célja az, hogy támaszkodva a MUT szellemi kapacitásaira és szervezeti kereteire, segítséget nyújtson a falumegújítási mozgalom hazai elterjesztéséhez és megerősítéséhez, egyetértve az Európai Falumegújítási Munkacsoport stratégiai céljaival, annak tudatában, hogy hazai körülményeink számos vonatkozásban eltérőek a nyugat-európaiaktól. A falutagozat elnöksége és tagjai által közösen elfogadott meghatározás szerint:

„A falumegújítás a rurális térségek településein zajló komplex és programozott tevékenység, amely településfejlesztési koncepcióra és településrendezési tervre alapozva, továbbá építve a falu hagyományaira és értékeire, valamint különös figyelmet szentelve a fenntartható fejlődés követelményeinek, integráltan foglalkozik a település társadalmi és gazdasági problémáinak megoldásával, valamint a természeti és épített környezete védelmével és fejlesztésével.”

A falutagozat által különböző falusias térségekben megrendezett „ősi konferenciák” vitái során kikristályosodó álláspont szerint a fenti meghatározást feltétlenül szükséges a „térégi összefüggéseknek megfelelő, lehetséges szerepvállalások” feltétellel kiegészíteni, ugyanis teljesen nyilvánvaló, hogy az egyes falusi települések jövője nem különíthető el, nem tárgyalható a térségi, településhálózati összefüggések ismerete és figyelembevétele nélkül.

Ezek jegyében vállalt részt a falutagozat a 2007-ben és 2009-ben közzétett pályázati felhívások ismertetésében, lebonyolításában, a beérkezett pályaművek elbírálásában.

A BEMUTATOTT TELEPÜLÉSEKSEL KAPCSOLATOS SZUBJEKTÍV MEGLÁTÁSOK

A 74. oldalon látható térkép a kiválogatott 9 település elhelyezkedését mutatja. Látható, hogy a pályázó települések bemutatkozása nem ad teljes és reprezentatív képet az ország falusi településeiről, és sok esetben a „körtét az almával” kellett a bírálók-nak összehasonlítaniuk. Egy közös jellemzőjük van: eljutottak valahová, büszkék a teljesítményeikre és

azokat meg akarják mutatni Magyarországnak és Európa nyilvánosságának.

Elhelyezkedésük, méreteik szerint csoportosítani lehet a településeket. A tipizálás e bizonyára leegyszerűsített módja ahhoz segítheti hozzá az olvasót, hogy megítélhessék az egyes anyagokban megjelenített folyamatok egyediségét, illetve annak általánosítható tanulságait. Konkrétan azt, hogy mely egyéb falusi települések számára szolgálhatnak a bemutatott példák hasznos tanulságokkal.

- Kunsziget, Bicsérd, Kazár olyan megyeszékhelyek közelében fekvő települések, melyek jól felismerték azokat a lehetőségeket, amelyek egy-egy nagyobb városi település közelében falusi eszközökkel kihasználhatók.
- Paloznak, a Balaton partján elhelyezkedő üdülőfalu ugyancsak speciális adottságokkal bír, az ebből a helyzetből fakadó lehetőségeivel sáfarkodik példamutatóan.
- Alsómocsolád, illetve Túrístvándi ugyan nagyon sok tekintetben különböznek egymástól, a nagyvárosoktól való távoli fekvésük miatt hasonlóak. Alsómocsolád a bemutatottak közül a legkisebb lakosszámmal bíró település, méreteihez képest óriási innovációs kapacitással szervezi nem csak saját, hanem térsége fejlődését is, markáns válaszokat kínálva az elnéptelenedő aprófalvakat érő kihívásokra.
- Hernád, Újszilvás és Csemő az alföldi nagyobb falvak lehetőségeit mutatják be, talán Hernád különíthető el jellegzetesen a másik kettőtől, az autópályához való közeli fekvéséből fakadó előnyei miatt.

A fenti különbségek annyit biztosan mutatnak, hogy nemigen található a „falu”-ra vonatkoztatható, egységesen alkalmazható olyan meghatározás, ami szerint általános minősítési szempont lenne kialakítható a jövőjüket, távlati esélyeiket illetően. Mind a négyféle helyzetben vannak arra példák, hogy tudnak fejlődni, tudnak falulétükkel azonosulva eredményeket elérni. Községeik ereje, találékony-sága legalább annyira fontos fejlesztési potenciál, mint azok elhelyezkedése, „helyi” és „helyzeti” potenciáljaik.

Ha azt a kérdést vetjük fel a falvakkal kapcsolatban, hogy a helyi potenciáljaik, mint a termőhelyi adottságaik, mezőgazdaságuk, vagy éppen ásványkincseik milyen mértékben kamatoztathatóak a jövőjük érdekében, érdekes, változatos válaszokat kapunk.

- Több település (Alsómocsolád, Bicsérd, Hernád) élvezi a közeli múltnak azokat az örökségeit, amit a szocialista nagyüzemi mezőgazdaság térbeli preferenciái szerint létrejött üzemek kínálnak, ma is sikeresen működtethető, munkalehetőségeket, jelentős adóbevételeket is kínáló vállalkozások formájában.
- Vannak olyan értelemben is sikeres települések (Újszilvás, Csemő, Túrístvándi), amelyek önálló mezőgazdasági és egyéb vállalkozásai a rendszerváltozást követő folyamatok során fejlődtek ki és lettek önállóak, részben paraszti kultúrájuk hagyományainak újraértelmezésével. Csemő ráadásul tudatos településfejlesztési akcióival a tanyás adottságait is példaszerűen hasznosítani tudja.
- Érdekes történet Kazaré, amely település a szénbányászat konjunktúrája idején létrejött „modern” településrész és a „hagyományos palóc” településrész érdekes integrálásával teremtett meg vonzó falusi környezetet.

Ha azt a kérdést vetjük fel, hogy mennyire meghatározó egy falu fejlődését érintően a nagyvárosi közelség, akkor:

- említhetjük Kunszigetet, amely település ipari vállalkozások telephelyeként tudott vonzó falusi településsé válni, tudatos lakóterületi és szolgáltatási fejlesztésekkel együtt,
- vagy újra Kazárt, amely a közeli megyeszékhely lakóinak népszerű lakó- és szabadidős központja lett,
- vagy Bicsérdet, amely kultúrájának igényességével alakítja és védi falusi értékeit.

Hernád ebből a szempontból az autópálya révén vált „időben város közelivé”, és a főváros agglomerációjának településeihez csaknem hasonló vonzerővel rendelkezik a lakófunkcióit tekintve.

A fejlesztések finanszírozási kérdései természetesen fontosak, de ezzel kapcsolatosan konkrét kérdést a pályázati kiírások nem tettek fel. Mégis minden pályázó ismertette azokat a forrásokat, amelyeket megvalósított vagy tervezett akcióikhoz igénybevett.

„Bemutatjuk azt, amihez számos segítőt, támogatót, politikust, pályázati pénzt szereztünk, s ezáltal sok ötletet, elképzelést tudtunk megvalósítani az

elmúlt években” – írták Kazárról. Minden település a saját „endogén potenciáljai” közé szervesen építi be azokat a kisebb-nagyobb térségeken átívelő, helyekhez vagy személyekhez kötődő „kapcsolati tőkét”, amelyek hozzásegítik őket a fejlesztésekhez szükséges források megszerzéséhez, saját forrásaik kiegészítéséhez.

Ha a falvak korát nézzük, feltűnő és elgondolkodtató, hogy mindhárom kiskunsági település az elmúlt, 20. század közepe óta létezik egyáltalán. A többiek története a hosszú távoli történelemben nyúlik vissza, de az önállósággal csaknem mindnek küszködni valója volt.

Összegzésképpen mindegyik faluról az is elmondható, hogy élő, aktív közösség működik bennük, jövőképpel, önálló gondolatokkal, tettekre kész vállalkozókkal és civil szervezetekkel, akik nem kizárólag kívülről várják a segítséget, hanem jövőjüket a maguk belső energiáinak mozgósításával, térségi kapcsolataik tudatos formálásával akarják alakítani. Néhány kiragadott példa:

„Paloznakon hisszük és valljuk, hogy a közösség építésébe fektetett energia a leghatékonyabb.”

„Nekünk, a fejlesztés elgondolójának az volt a célunk, hogy a falvakra jellemző bezárkózást és múltba fordulást felváltsa a fejlődés, és településünk múltjára, tradícióira építeni tudó, a ma lehetőségeit megragadni képes helyé váljon. Azért dolgozunk, hogy a falusi élet versenyképes alternatívát jelentsen a városba költözéssel szemben.” – írták Kazáron, Bicsérdet pedig így fogalmaztak erről:

„...érezhető a többéves tervezői munka, a koncepciózus látásmód, az esztétikum és funkcionalitás egymást kiegészítő és befolyásoló hatása. A tervet érezhetjük a fejlesztés szándékát és a környezet értékei iránti elkötelezettséget, továbbá a minél magasabb és jobb életszínvonal kialakítására való törekvést. Azonban tudnunk kell azt is, hogy településünk magában hordja korlátait. Nem vágthatjuk el gyökereinket, mert akkor minden a fejlődés irányába tett lépésünk kárba veszne. Nem szakíthatunk hagyományainkkal, múltunkkal, hiszen akkor pont az egyediségünket jelentő nyugalmat, természeti szépséget, kulturális értéket és falusias miliőt szüntetnénk meg.”

Dr. Ónodi Gábor
a bírálóbizottság tagja
MUT Falutagozat elnöke

ALSÓMOC SOLÁD RÉSZVÉTELE HÁLÓZATOKBAN, KAPCSOLATAI

- A Települési Önkormányzatok Országos Szövetségének 1991 óta tagja. Dicső László polgármester, a Baranya Megyei Tagozat elnöke, 2003-tól a TÖOSZ elnökségének tagja. A kistelepülések érdekeinek markáns megjelenítője.
- A Községi Önkormányzatok Szövetsége: A szövetség magalakulása óta tagja a település.
- A Magyar Teleház Szövetségnek 1996 óta tagja a település. Balogh Anikó, az Alsómocsoládi Teleház vezetője 2001 óta a szövetség elnökségének tagja és a Dél-dunántúli Regionális Tagozat elnöke. A település Alsómocsoládi Teleház a szövetség régióközpontja.
- A település 1999 óta tagja az Ifjúságért Önkormányzati Szövetségnek, a polgármester a szervezet felügyelőbizottságának tagja.
- A település alapító tagja a Magyar Falufejlesztési Társaságnak, amely a kistelepülések fejlesztését tűzte ki célul.
- Magyar Tanya- és Falugondnoki Szövetség: A 2000-ben alakult szervezet a falugondnoki egyesületek összefogásából született. Alsómocsolád megalakulásától fogva tagja a szövetségnek.
- Magyar Kultúraközvetítők Egyesülete: A kultúra mint egyetemes érték ápolása, terjesztése alkotja a tevékenységi körét.
- Tolnatáji Szövetség: A művelődési és kulturális tevékenységet végző szakemberek, szervezetek, intézmények 1992-ben alakult szövetségének Alsómocsolád alapító tagja.
- Vidék Parlamentje: 1998-tól Alsómocsolád tagja a Vidék Parlamentjének, a polgármester a baranyai elnökség tagja.
- Kistelepülési Kiútkeresők: A 2003-ban Alsómocsoládon alakult műhely a kistelepülések hátrányainak leküzdésére keresi a lehetséges megoldásokat.
- Magyar LEADER Szövetség: Alsómocsolád a szövetség alapító tagja.
- Párbeszéd a Vidékért: A 2005-ben alakult szervezetnek a település alapító tagja, a polgármester a felügyelőbizottság tagja.
- Keleti Mecsek Egyesület: Az 1994-ben alakult szervezetnek, mely a tájegység turisztikai fejlesztését tűzte ki célul, Alsómocsolád alapító tagja.
- Natúrpark összefogás: A 7 önkormányzat (Alsómocsolád, Gerényes, Kisvaszar, Köblény, Szalotnak, Kárász, Csikóstöttös) összefogásával létrejött szerveződés Natúrpark létrehozását tűzte ki célul. A program kezdeményezője Alsómocsolád volt.
- Európa Park összefogás: A 27 településből álló összefogás célja az Európai Unió tagországainak megjelenítése oly módon, hogy egy-egy település egy-egy tagország jellegzetességeit mutatja be. Az ötletgazda és menedzser a polgármester.
- Mecsek-Völgység-Hegyhát LEADER Egyesület: A LEADER Egyesületnek Alsómocsoládról 7 civil szervezet, illetve gazdasági társaság és az önkormányzat a tagja.
- Atipikus Vidékfejlesztők Társasága: A nem hagyományos utakat járó településfejlesztők közösségét a polgármester hívta életre. A szervezet célja a vidékfejlesztési tapasztalatok megosztása.
- Mecseki Élménykörút Kulturális és Turisztikai Közhasznú Egyesület: Kezdeményező és szervező a polgármester. Tevékenysége turisztikai desztinációs célterület szervezése, turisztikai feladatok összehangolása.

- A 2007-ben a Magyarországi Falumegújítási Díjon díjazottaknak félévente, változó helyszínen megrendezett Falumegújító Polgármesterek Találkozóinak szintén a polgármester az ötletadó kezdeményezője. A találkozók nemcsak polgármesterek vesznek részt. Ezek alkalmával az adott falu részletesen is bemutatkozik, illetve kicserélik falumegújító tapasztalataikat, módszereiket.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Autonóm-ökologikus vidékfejlesztési modellprogram kidolgozása négy modelltérségre a fenntartható fejlődés érdekében című projektben külföldi partner Opcina Bilje (Horvátország).

Tematikus értékmegőrző útvonalak és az ökoturisztikai hálózat megalapozása a természeti értékek megőrzése és megismertetése érdekében című projektben külföldi partner a Horvátországi Magyarok Demokratikus Szövetsége.

Testvértelepülési kapcsolat az erdélyi Máréfalva községgel. A kapcsolat 1998 óta folyamatos, több közös program lebonyolítására is sor került, az egyik ilyen a 2002-ben „Közös gyökereinktől a közös jövő felé” című ifjúsági projekt.

A szerbiai Bácska-Topolyával több mint tíz éve, a szlovákiai Tornalja városkával 2004 óta „Teleházas” kapcsolat áll fenn.

Csemő településfejlesztési koncepciójának vázlatja

Öt funkcióterület egymással párhuzamos fejlesztését tűzi ki célul:

I. TELEPÜLÉS-TERMÉK FEJLESZTÉSE

A) Agrárprogram

Mezőgazdaság jövedelmezőségének javítása:

- alternatív gazdálkodási módszerek bevonásával (ökotanya);
- a termelők egyesítésével, összefogásával (az egyöntetű és jó minőségű termék és a tartós piaci jelenlét érdekében);
- integrált, minőségi és környezetbe illeszkedő területhasználat kialakításával (intenzív kultúrák, erdők stb.);
- specifikus, a település, illetve a térség arculatához jól illeszkedő termékek kialakításával;
- a felvevőpiaci lehetőségek bővítésével (helyi piac, nagybani piac, hipermarket, feldolgozóüzemek, márkabolt stb.).

Csemő mezőgazdasága számára tehát kiemelt fejlesztési irány az intenzív kertészet és zöldségtermesztés, az alacsonyabb termőképességű területeken az erdőgazdálkodás magántulajdonú, nagyüzemi, korszerű ültetvényekre alapozott bővítése. Alapvető fontosságú továbbá a termelést és értékesítést szervező szövetkezetek további működése, erősödése.

B) Turizmusprogram

- Az idegenforgalmi lehetőségek fokozottabb kihasználása a vidékies, tanyasi adottságokat kihasználó turizmusszerkezeti struktúra kialakításával (ökotanya, bor- és gasztronómia turizmus, lovasturizmus, vadászturizmus stb.).
- A szükséges háttérkapacitások megteremtésével:
 - vonzó településkép;
 - megfelelő infrastrukturális háttér;
 - szolgáltatási színvonal mennyiségi és minőségi fejlesztése;
 - eredményes település- és térségmarketing;
 - vállalkozói készségek fejlesztése.

2. HELYSZÍNFEJLESZTÉS/ KÖRNYEZETFOMÁLÁS

Ahhoz, hogy Csemő kívánatos élettérként pozícionálhassa magát a települések piacán, vonzó, fenntartható falutermékként kell megjelennie. Ennek érdekében szükség van a település arculatának további fejlesztésére, vonzó vidéki jellegű, nyugodt településkörnyezet megteremtésére, amelynek legfontosabb elemei a következők:

- településszépítés, közterek rendezése, hagyományos építészeti támogatása (e tekintetben Csemő már eddig is szép eredményekkel büszkélkedhet);
- külterületek rendezése – új tanyaközpont, alközpont kialakítása;
- erdőterületek rendezése, piknikező- és pihenőlétesítmények kialakítása;
- környezetvédelmi programok kidolgozása;
- kerékpárút-, gyalogúthálózat létrehozása;
- a közlekedési infrastruktúra fejlesztése;
- települések közötti összekötő utak fejlesztése (térségi összefogással);
- a külterületi utak állapotának javítása;
- speciális tanyabuszjáratok beindítása.

3. TELEPÜLÉSIRÁNYÍTÁS ÉS MENEDZSMENTFEJLESZTÉS

A településen zajló folyamatok irányítása, közben tartása érdekében aktív településkormányzásra, hatékony koordinációra van szükség.

A Csemőben zajló gazdasági és társadalmi átalakuláshoz a passzív, adminisztratív tervezési eszközök mellett fejlesztési (adó- és pénzügyi) eszközök segítségével kell érvényre juttatni a települési politikát. A javasolt területpolitikai utak a következők:

A) Közösségi kezdeményezés – közösségi beavatkozás

Az önkormányzati politika eszközeinek kiterjedt alkalmazása az ingatlanpiac ellenőrzése érdekében. Direkt eszközök használata az önkormányzat céljainak elérése érdekében:

- belterületbe vonás feltételrendszerének kidolgozása;
- építési szabályozás/tilalom rendszer használata az önkormányzati célok érdekében;
- közműfejlesztési terhelési díjak kiszabása új telkek kiosztása esetén;
- kisajátítás mint rendelet- és szabálybetartatási eszköz használata;
- értékalapú ingatlan- és telekadó bevezetése (az adóalap nem az ingatlan alapterülete, hanem a becsült értéke alapján van megállapítva).

B) Magánkezdeményezés – közösségi beavatkozás

Az önkormányzat megalkotja a szükséges kereteket, feltételeket. A piacot a magánkezdeményezések irányítják. Az önkormányzati eszközök korlátozott használata:

- az üres telkek büntetési díja;
- nem beépített telkek visszaigénylése;
- építési engedély díjának értékalapú megállapítása;
- önkormányzat által preferált területeken ingatlan/telek adókedvezmény vagy adómentesség alkalmazása;
- egy ingatlan – bizonyos időtartamon belül – többszöri tulajdonváltásának megadóztatása értéknövekedés alapján.

4. HUMÁN ERŐFORRÁS ÉS INNOVÁCIÓS KÉZSÉGFEJLESZTÉS

A vállalkozói szakértelem fejlesztése, erősítése érdekében helyi képzési központ, ún. SZEMINÁRIUMFALU létrehozásával:

- ahol elsősorban mezőgazdasági, turisztikai és marketingszakemberek (akár már most is sikeres helyi vállalkozók) adják át elméleti és gyakorlati tapasztalataikat;

- ahol ökológikus, természet közeli környezetben folyik az oktatás;
- amely a helyi lakosság képzésén túl mintát szolgáltat a térség hasonló problémákkal küzdő települései számára.

5. KOMMUNIKÁCIÓ/MARKETING

A) Információhálózat

- Adatbázis létrehozása, a belső információáramlás megszervezése, a piaci döntések megalapozása érdekében.
- Kommunikációs és információs központ létrehozása a települési integráció és innováció érdekében.
- Tematikai szolgáltatások fejlesztése a globális piac áramlásaiba való bekapcsolódás érdekében (Teleház).

B) Identitásfejlesztés

Megkísérli-e az identitást irányítani, vagy hagyja magát a kialakult identitása által irányítani?

- belső marketing: a település, illetve a térség céljainak megismertetése a településfejlesztés szereplőivel, a lakosokkal és a vállalkozókkal;
- külső (avagy település- és térségmarketing).

Turizmus-idegenforgalom:

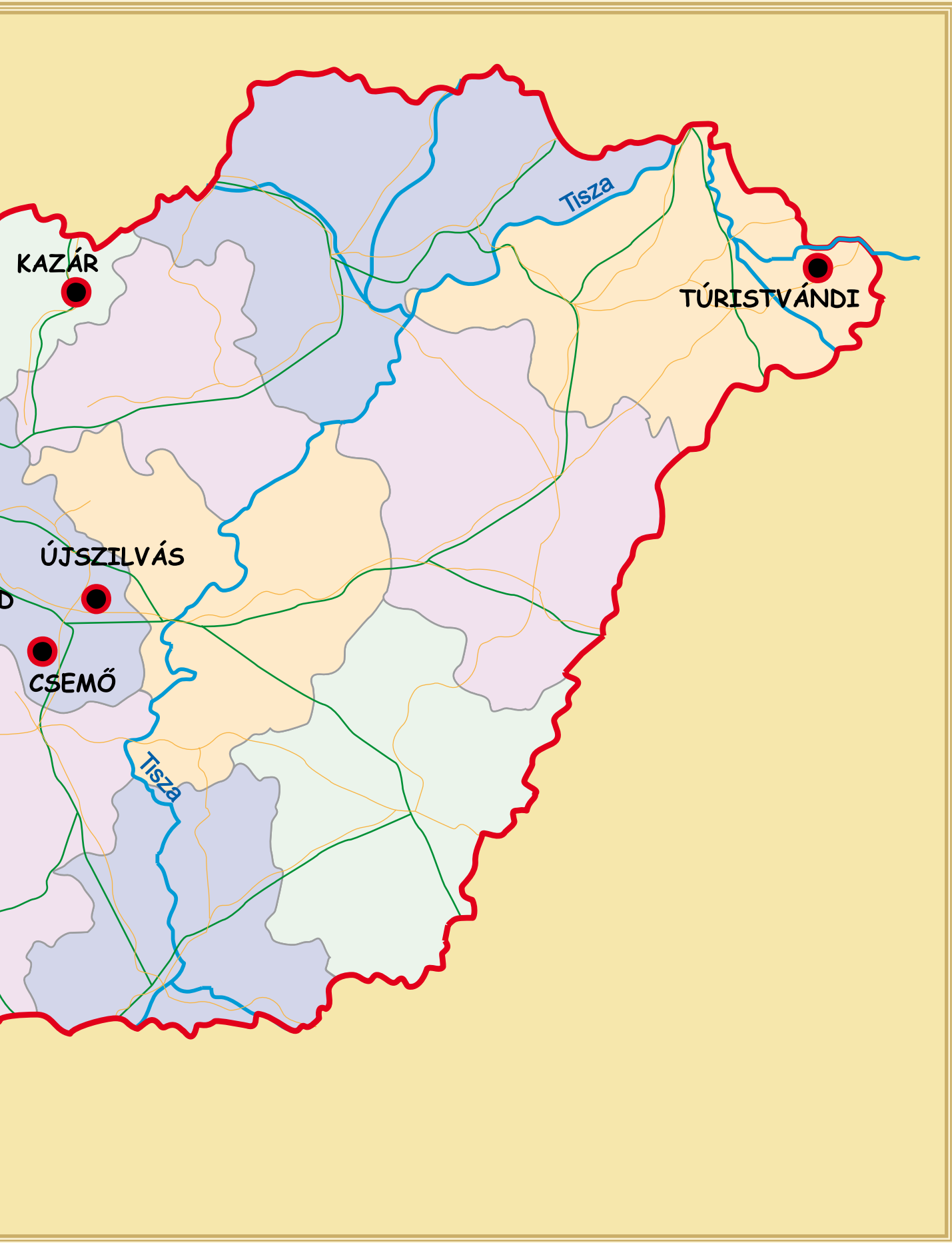
- a szomszédos településekkel együttműködve;
- a település és a térség kulturális és örökségértékeire támaszkodva, jellegzetes, hagyományteremtő események, rendezvények kialakítása;
- ismertető anyagok, kiadványok elkészítése.

Termékmarketing, piacfejlesztés:

- célcsoport-specifikus termékkínálat kialakítása az identitásépítéssel összhangban (logók, brosrák, ismertető);
- identitást közvetíteni képes „kulcsprojektekre” van szükség.

A kiadványban szereplő te

Önkormányzati és Területfejlesztési Miniszter és a
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter
által közösen meghirdetett

Magyarországi Falumegújítási Díj 2007

pályázat

„Társadalmi innovációk a jövőért”

mottóval

eredménye

A pályázatot meghirdetők célja, hogy mozgalommá szervezze a Magyarországon már eddig megvalósult falumegújítási elképzeléseket, tevékenységeket. Az információk cseréjével tovább javítsa a falumegújításban részt vevő községek, nagyközségek eredményeit, jó példával elindítsa a falumegújítást az ebből még kimaradó falvakban.

A második alkalommal meghirdetett „Magyarországi Falumegújítási Díj” versenget az a szándék vezérli, hogy a legkiválóbb és példamutató kezdeményezések, tevékenységek bemutatásán keresztül kirajzolódjon a fenntartható fejlődésen alapuló, a jövő kihívásainak megfelelni képes vidéki térségek, települések jövőképe. A pályázat az „Európai Falumegújítási Díj 2008.” Pályázati kiírás követelményein alapult, amelyet az Európai Falumegújítási és Vidékfejlesztési Munkaközösség írt ki. Ez egészült ki néhány magyarországi sajátossággal, amelyek megléte (települési tervezés, magas színvonalú közszolgáltatások) nem olyan természetes, mint a fejlett európai államokban.

A verseny ez évi mottója – megegyezően az Európai Falumegújítási Díj 2008. kiírással – a „Társadalmi innovációk a jövőért”, amely során Magyarországon most azokra a falvakra és vidéki közösségekre kívántak fókuszálni, amelyek a falusi társadalmak sokrétű változásaira időszerű, emberséges és megvalósítható beavatkozásokkal tudtak választ adni. Az volt a cél, hogy kiemelkedő, példás kezdeményezések, akciók kerüljenek „rivaldafénybe” és díjazásra.

EREDMÉNYEK

(Az egyes kategóriákon belüli felsorolás ABC sorrendben)

A Magyarországi Falumegújítási Díj I. helyezése a falufejlesztés legkiemelkedőbb minőségű megvalósításáért – 2007

KAZÁR (Nógrád megye)

A győztes képviseli Magyarországot az „Európai Falumegújítási Díj – 2008” versenyen.

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2007

ALSÓMOCSOLÁD (Baranya megye)

BICSÉRD (Baranya megye)

KUNSZIGET (Győr-Moson-Sopron megye)

PALOZNAK (Veszprém megye)

TÚRISTVÁNDI (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye)

ÚJSZILVÁS (Pest megye)

A Falumegújítás egy vagy több területén elért kiemelkedő teljesítményért – 2007

BEZEDEK (Baranya megye)

GELSE (Zala megye)

KERCASZOMOR (Vas megye)

ORFŰ (Baranya megye)

TETÉTLEN (Hajdú-Bihar megye)

Dícsérő oklevél

(Nincs ilyen, valamennyi pályázó magasabb besorolást nyert)

Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Miniszter és a
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Miniszter
által közösen meghirdetett

Magyarországi Falumegújítási Díj 2009

pályázat

„Új energiák egy erős közösségért”

mottóval

eredménye

A pályázat célja a legjobb magyarországi falumegújítási tevékenységek, a kiemelkedő, példamutató intézkedések, kezdeményezések felkutatása és díjazása. Ezek bemutatásával, az információk cseréjével tovább javítani a falumegújítást végző községek, nagyközségek eredményeit, jó példával elindítani ezen az úton az ebből eddig még kimaradt falvakat, mozgalommá szervezni a falumegújítást.

A falumegújítási tevékenység kibontakoztatását segítették az FVM képzései, az NFGM adott tárgyú, a falvaknak ingyenesen eljuttatott szakmai kiadványai, külön lendületet adott a LEADER-program, a helyi kezdeményezéseken alapuló megújulás, a helyi identitástudat felélesztése vagy kialakítása, a vidékfejlesztési stratégiák megalkotása.

A harmadik alkalommal meghirdetett „Magyarországi Falumegújítási Díj” ezúttal is az „Európai Falumegújítási Díj 2010.” Pályázati kiírás követelményein alapult, amelyet az Európai Falumegújítási és Vidékfejlesztési Munkaközösség írt ki. Ez egészült ki néhány magyarországi követelménnyel. A magyarországi díj egy további célja volt, hogy kiválassza azt a települést, amely a leginkább méltó módon képviselheti hazánkat az európai megmérettetésen. Éppen ezért a honi versengés mottója és fő céljai megegyeztek az európaival, hogy az adott területen legkiválóbb település mutatkozhasson be a nemzetközi porondon.

A falumegújításban alapvető fontosságú az átfogó, a település életének minden elemére kiterjedő szemlélet. Az idén az így tevékenykedő települések között a mottónak azok a falvak és vidéki közösségek feleltek meg leginkább, ahol a fő célok megvalósításához „új energiákat” is használnak. Ez kétféle tartalmat takar. Egyrészt alternatív, helyi energiaforrások használatát, autonóm energetikai vagy egyéb ellátórendszerek kialakítását, illetve az erőforrásokkal való felelősségteljes gazdálkodást, másrészt a szellemi energiák felszabadítását, generációk közti szolidaritást, kisebbségek, esetleg idegenek integrációját, falu-város közti kölcsönösségi alapú kapcsolatot.

EREDMÉNYEK

(Az egyes kategóriákon belüli felsorolás ABC sorrendben)

A Magyarországi Falumegújítási Díj I. helyezése a falufejlesztés legkiemelkedőbb minőségű megvalósításáért – 2009

ALSÓMOCSOLÁD (Baranya megye)

A győztes képviseli Magyarországot az „Európai Falumegújítási Díj – 2010” versenyen.

Magyarországi Falumegújítási Díj a fenntartható falufejlesztés kiváló színvonalú megvalósításáért – 2009

BICSÉRD (Baranya megye)

CSEMŐ (Pest megye)

HERNÁD (Pest megye)

KUNSZIGET (Győr-Moson-Sopron megye)

ÚJSZILVÁS (Pest megye)

Magyarországi Falumegújítási Díj a falumegújítás egyes területein elért kiemelkedő teljesítményért – 2009

ISZKASZENTGYÖRGY (Fejér megye)

GELSE (Zala megye)

GYÖNGYÖSSOLYMOS (Heves megye)

Dicsérő oklevél a falumegújításban tett különleges teljesítményért

PATCA (Somogy megye)

*Magyarországi Falumegújítási Díj
2007, 2009*